

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова

Факультет економіки моря
Кафедра фінансів

«ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ»

Завідувач кафедру

професор НУК, д.е.н. Рогов Г.К.
(науковий ступінь, вчене звання, П.І.Б. завкафедрою)

«___» червня 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

на тему: **«СТАН ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ
ПІДПРИЄМСТВА»**

Виконав: студент групи 4441

Еюпова А.А.
(підпис)

Керівник роботи:

Доцент кафедри фінансів, к.е.н.
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Приходько Н.В.
(підпис)

м. Миколаїв – 2022 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
Факультет економіки моря

Кафедра _____ фінансів
 Спеціальність _____ 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
 Освітня програма _____ «Фінанси, банківська справа та страхування»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Гарант освітньої програми
 доц., к.е.н. Пащенко О.В.
 «____» _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студенту _____ Еюпова Айнабат Аллабердіївна
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____ «Стан та використання оборотних активів підприємства»

Керівник роботи _____ Приходько Наталія Василівна, доц., к.е.н.
 (науковий ступень, вчене звання, прізвище, ім'я по батькові)

Затверджені наказом ректора № 245уч. від « 26 » _____ квітня _____ 2022 року

2. Термін подання роботи _____ 15 червня 2021 р.

3. Вихідні дані по роботі: _____
 Фінансова звітність ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2019-2020 роки
 Нормативно-законодавча база

4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів):
Розкрити теоретичні основи дослідження стану та використання оборотних активів підприємства; провести аналіз стану формування і використання оборотних коштів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр.; розробити пропозиції щодо підвищення ефективності формування та використання оборотних коштів підприємства

5. Перелік презентаційних матеріалів:

1. Підходи до визначення оборотних активів підприємства. 2. Структура активів підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр. 3. Структура оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр. за рівнем їх ліквідності. 4. Показники ліквідності ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2019-2020 рр. 5. Джерела формування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр. 6. Абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр. 7. Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фре-

гат». 8. Показники ефективності використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
4	Мозговий А.М., доцент НУК		

7. Дата видачі завдання 21.02.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
1	Визначення керівника роботи та узгодження теми	7.02-12.02.22	Виконано
2	Складання змісту та узгодження с керівником	14.02-25.02.22	Виконано
3	Вивчення літературних джерел	14.02.-25.02.22	Виконано
4	Збір та систематизація інформації за темою роботи	28.02.-12.03.22	Виконано
5	Розробка теоретичного розділу	14.03.-28.03.22	Виконано
6	Розробка аналітичного розділу	6.04.-30.04.22	Виконано
7	Розробка проектного розділу	02.05.-28.05.22	Виконано
8	Розробка спеціального розділу	05.04.-28.05.22	Виконано
9	Розробка вступу, висновків, списку джерел	28.06.-04.06.22	Виконано
10	Розробка презентації та доповіді	02.06-14.06.22	Виконано

Студент _____ *Еюпова А.А.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ *Приходько Н.В.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Сутність оборотних активів підприємства, їх класифікація	7
1.2. Джерела фінансування оборотних активів підприємства	19
1.3. Політика управління оборотними активами підприємства.....	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»)	28
2.1. Загальна характеристика підприємства.....	28
2.2. Аналіз стану, динаміки і структури оборотних активів	31
2.3. Аналіз джерел фінансування оборотних активів підприємства.....	38
2.4. Аналіз показників ефективності використання оборотних активів підприємства	44
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ».....	51
3.1. Використання моделі рейтингової оцінки динаміки показників формування та використання оборотних активів підприємства.....	51
3.2. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів	53
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ	62
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	71
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Від ефективності формування і використання оборотних активів підприємства значною мірою залежить величина прибутку підприємства, виконання програми виробництва і збуту продукції, конкурентоспроможність підприємства, його ділова активність, ліквідність, платоспроможність і фінансова стійкість.

Ефективне формування і використання оборотних активів підприємства дозволяє визначити їх оптимальний обсяг і структуру; мінімізувати витрати на фінансування і підтримку певного обсягу оборотних активів; визначити аспекти управління чистим оборотним капіталом підприємства; забезпечити ліквідність і платоспроможність підприємства; сформувати оптимальний обсяг товарно-матеріальних запасів; оптимізувати управління дебіторською заборгованістю і грошовими коштами.

В процесі аналізу оборотних активів при визначенні потреби в оборотному капіталі фінансовий менеджер в першу чергу аналізує структуру, оборотність, ліквідність оборотних активів, а також забезпеченість оборотним і чистим оборотним капіталом підприємства.

В зв'язку з цим тема кваліфікаційної роботи є актуальною.

Питання формування і використання оборотних активів підприємств розглянуті у роботах вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких: І. Бланк, В. Бочаров, О. Васюренко, В. Галасюк, А. Горбунов, Г. Кирейцев, В. Ковальов, Б. Колос, Л. Омелянович, А. Поддєрьогін, В. Савчук, Г. Савицька, М. Чумаченко, А. Шеремет та інші.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в дослідженні теоретичних і практичних аспектів формування та використання оборотних активів підприємства та розробки пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності їх використання.

Для досягнення цієї мети в роботі були поставлені наступні завдання:

- визначити економічну сутність оборотних активів підприємства, їх класифікацію та джерела формування;
- розкрити принципи, методи управління оборотними активами підприємства;
- провести аналіз складу, динаміки та структури, джерел формування оборотних активів конкретного підприємства;
- оцінити ефективність використання оборотних активів підприємства;
- визначити основні проблеми в формуванні і використанні оборотних активів досліджуваного підприємства;
- розробити пропозиції щодо підвищення ефективності формування та використання оборотних активів підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування та використання оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування і використання оборотних активів підприємства.

Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах ПрАТ «Завод «Фрегат».

При написанні кваліфікаційної роботи використовувались наступні загальнонаукові методи: аналітичний, табличний, графічний, статистичний. Порівняльний метод використовувався для співставлення значень фінансових показників за окремі періоди з метою виявлення причин, які призвели до змін. Дослідження сутності оборотних активів підприємства здійснювалось з використанням методу абстракції, основних складових оборотних активів - методу системного аналізу. Оцінка стану формування і використання оборотних активів на підприємстві здійснювалася методами фінансового аналізу.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи стали законодавчі й нормативні документи, підручники, монографії, статті в періодичних виданнях щодо управління оборотними активами підприємства

та річна фінансова звітність підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат» за досліджуваний період.

Кваліфікаційна робота викладена на 77 сторінках комп'ютерного тексту і складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел (з 38 найменувань). Робота містить 6 рисунків та 16 таблиць.

Перший розділ даної кваліфікаційної роботи присвячений розкриттю сутності поняття «оборотні активи», джерел їх формування, а також сутності політики управління оборотними активами підприємства.

В другому розділі даної роботи представлений аналіз фінансового стану підприємства, аналіз стану формування і використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках.

В третьому розділі надані пропозиції щодо вдосконалення формування і використання оборотних активів підприємства.

В четвертому розділі кваліфікаційної роботи розглянуті питання охорони праці на підприємстві.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність оборотних активів підприємства, їх класифікація

Питання дослідження стану формування і використання оборотних активів є актуальними для підприємства, оскільки всі підприємства в процесі господарської діяльності використовують оборотні активи. Нестача оборотних активів може паралізувати діяльність підприємства, погіршити його фінансовий стан, а надлишок може свідчити, що частина активів підприємства не використовується в виробничому процесі і не приносить прибутку, створюючи витрати на їх утримання, і також погіршує фінансовий стан.

Дослідимо економічну сутність оборотних активів підприємства в нормативно-законодавчих актах і в економічній літературі.

Основними нормативними документами, що визначають сутність оборотних активів є Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1) і Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку № 1 «Подання фінансової звітності» (МСБО 1).

В Господарському кодексі України в статті 139 оборотні активи визначаються як оборотні засоби: «Оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів» [1].

Згідно НП(С)БО 1 «оборотні активи – це гроші та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначені для реалізації чи

споживання протягом операційного циклу чи протягом дванадцяти місяців з дати балансу» [2]. В МСБО1 в статті 66 оборотні активи визначаються як поточні: «Суб'єкт господарювання повинен класифікувати актив як поточний, якщо:

- а) він сподівається реалізувати цей актив або має намір продати чи спожити його у своєму нормальному операційному циклі;
- б) він утримує актив в основному з метою продажу;
- в) він сподівається реалізувати актив протягом дванадцяти місяців після звітного періоду; або
- г) актив є грошовими коштами чи еквівалентами грошових коштів, якщо немає обмежень щодо обміну чи використання цього активу для погашення зобов'язання принаймні протягом дванадцяти місяців після звітного періоду» [3].

Отже, визначення оборотних (поточних) активів в НП(С)БО 1 і МСБО 1 співпадають, а в Господарському кодексі України лише перераховані складові оборотних активів підприємства (рис.1.1).

Рис. 1.1. Визначення оборотних активів нормативно-законодавчими документами України

Аналіз економічної літератури показав, що існує декілька підходів до визначення поняття «оборотні активи» і немає його однозначного трактування. Дехто з економістів спрощено трактує їх як «предмети праці», «матеріальні активи», «гроші, що обертаються». Найчастіше можна натрапити на таке визначення оборотних активів: грошові ресурси, які вкладені в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервного виробництва та реалізації виготовленої продукції [4, с.189].

Так, Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. Д. визначають оборотні активи наступним чином: «Оборотні активи – це грошові кошти, що авансовані в обігові виробничі фонди і фонди обігу. Вони забезпечують безперервність процесів виробництва і проведення розрахунків» [5, с. 147].

Базилінська О. Я. трактує оборотні активи як «активи, що за умови нормальної господарської діяльності підприємства змінюють свою матеріально-речову форму за відносно короткий строк (менше року)» [6, с. 16].

Бланк І. О. визначає оборотні активи як «сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничокомерційну діяльність підприємства та, що повністю споживають у процесі одного виробничокомерційного циклу» [7].

Коваленко В. О. визначає, що: «оборотні активи – це активи, що споживають у ході виробничого процесу продовж року, або операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку виробництва, а тому такі, котрі повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції» [8, с. 57].

Ковальов В.В. зазначає, що оборотні активи «належать до мобільних активів підприємства, які є грошовими коштами або можуть бути перетворені в них протягом року або одного виробничого циклу» [9, с. 330].

Лігоненко Л. О. визначає оборотні активи як «сукупність економічних ресурсів підприємства, що перебувають у постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму впродовж одного операційного циклу (одного року) та в повному обсязі переносять свою вартість на вартість виготовленої

продукції» [10].

Слав'юк Р.А. трактує оборотні активи наступним чином: «Оборотні активи – це ресурси, які належать підприємству і які, напевно, буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу» [11, с. 301].

Чухно І. С. дає наступне визначення: «Оборотні активи – сукупність грошових засобів, що авансуються для створення оборотних виробничих фондів і фондів обороту, які забезпечують постійний кругообіг коштів» [12, с. 64].

Шелудько В. М. трактує оборотні активи як «активи, що обслуговують господарський процес підприємства і забезпечують його неперервність» [13, с. 112].

Виходячи з аналізу визначень поняття «оборотні активи» в нормативно-законодавчих актах і в економічній літературі можна виділити три підходи до їх трактування, які наведені на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Підходи до трактування поняття оборотних активів підприємства

При формуванні і використанні оборотних активів необхідно враховувати їх переваги і недоліки, представлені в табл. 1.1 [14, с. 160].

Основними перевагами оборотних активів є [15]:

Таблиця 1.1

Переваги і недоліки оборотних активів

Переваги	Недоліки
Легка трансформація з одного виду в інший	Активи, які не задіяні у виробництві, не приносять прибутку
Висока ліквідність	Запасам властиві псування та знецінення
Швидка реалізація управлінських рішень	Потребують витрат, пов'язаних із зберіганням
Легко піддаються змінам	Піддаються впливу інфляції
Є засобами платежу	Високий рівень фінансових ризиків

Основними перевагами оборотних активів є:

- високий ступінь трансформації, в результаті якого оборотні активи можуть бути легко перетворені з одного виду в процесі операційної діяльності;
- високий ступінь пристосованості до змін кон'юнктури товарного і фінансового ринків – вони легко піддаються зміні в процесі операційної діяльності;
- висока ліквідність; при необхідності значна їх частина може бути перетворена в грошові активи, які необхідні для поточного обслуговування операційної діяльності.

Разом з тим оборотні активи на підприємстві піддаються впливу наступних негативних факторів [16]:

- частина активів, що знаходяться в грошовій формі та у вигляді дебіторської заборгованості з часом знецінюється через інфляційні процеси;
- тимчасово вільні оборотні кошти практично не генерують прибуток (крім вільних грошових активів, які можуть використовуватися у короткострокових вкладах); більш того, залишкові запаси товарно-матеріальних цінностей не лише не генерують прибуток, але й потребують додаткових витрат на їх зберігання;

- значна частина оборотних активів знаходиться під впливом ризику загублення у зв'язку з недобросовісністю постачальників;
- оборотні активи потребують постійного управління.

Згідно існуючих стандартів бухгалтерського обліку до оборотних активів підприємства відносять активи всіх видів зі строком використання менше одного року або операційного циклу, якщо він перевищує рік. До оборотних активів відносять виробничі запаси сировини і матеріалів, запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів (МШП), обсяги незавершеного виробництва, запаси готової продукції, призначеної до реалізації, дебіторську заборгованість, грошові активи у всіх формах, короткострокові фінансові інвестиції [2].

Якщо розглядати баланс підприємства, то оборотні активи – це другий розділ активу балансу підприємства, до якого входять оборотні виробничі фонди (сфера виробництва): виробничі запаси та оборотні кошти у виробництві та фонди обігу: готова продукція, кошти та кошти в розрахунках. Кожен вид оборотних активів має своє джерело фінансування, що відображається в пасиві балансу. Взаємозв'язок між активами та джерелами їх формування представлений на рис. 1.3. З даного рисунку видно, що чистий оборотний капітал визначається як різниця між поточними (оборотними) активами і поточними пасивами (кредиторською заборгованістю) і показує, в якому розмірі поточні (оборотні) активи покриваються довгостроковими джерелами фінансування. Аналогом цього показника у вітчизняній практиці є величина власних оборотних коштів.

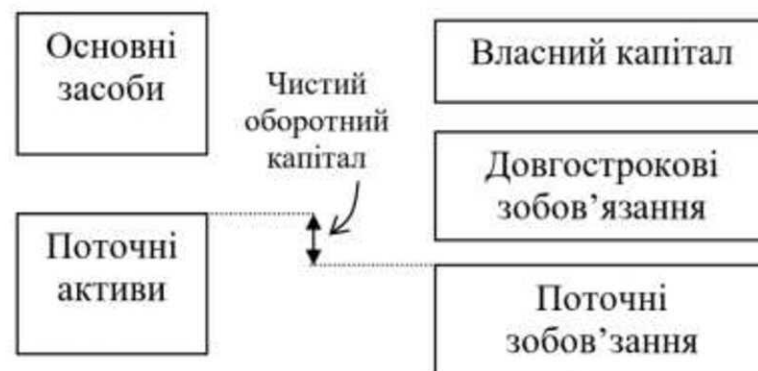

Рис. 1.3. Взаємозв'язок між активами та пасивами підприємства

Слід зазначити, що в економічній літературі зустрічаються різні поняття, які є доповненням поняття оборотні активи. Це поточні активи, оборотні кошти, оборотні засоби, оборотні фонди, обігові засоби, оборотний капітал. Термін оборотний капітал пов'язаний з фінансуванням операційного процесу. Найбільш в господарській практиці використовується термін оборотні кошти.

Початково оборотний капітал завжди виступає джерелом формування оборотних активів. Отже, оборотні активи відображають характер розміщення інвестованого в процес господарської діяльності капіталу. В бухгалтерському обліку оборотний капітал відображається в балансі у вигляді оборотних активів, тобто у матеріально-речовинній формі. Проте величина оборотного капіталу також закладена у пасиві балансу і дорівнює сумі авансування у грошовій формі. Таке ствердження опирається на систему подвійного запису господарських операцій у бухгалтерському обліку.

Таким чином, оборотний капітал – це фінансові ресурси, які вкладені в оборотні активи, тобто в активи, використання яких здійснюється підприємством протягом одного операційного циклу.

Оборотні активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують операційну діяльність і повністю споживаються протягом одного операційного циклу підприємства.

Далі розглянемо класифікацію оборотних активів підприємства. В економічній літературі немає єдиної класифікації оборотних активів. Вченими виділяються різні підходи до класифікації.

Так, Ярошевич Н. Б. виділяє три класифікаційні ознаки [17, с. 105]:

«1. Залежно від їхньої участі в кругообігу коштів:

- оборотні виробничі фонди;
- фонди обігу.

2. За методами планування, принципами організації та регулювання:

- нормовані;
- ненормовані.

3. За джерелами формування:

- власні та прирівняні до власних;
- залучені;
- інші».

З позицій фінансового менеджменту І. О. Бланк виділяє три класифікаційні ознаки [7, с. 387]:

«1. За характером фінансових джерел формування: – валові оборотні активи; – чисті оборотні активи; – власні оборотні активи.

2. За видами: – запаси сировини, матеріалів, напівфабрикатів; – запаси готової продукції; – дебіторська заборгованість; – грошові активи; – інші види оборотних активів.

3. За характером участі в операційному процесі: – оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл підприємства; – оборотні активи, що обслуговують фінансовий цикл підприємства.

4. За періодом функціонування: – постійна частина оборотних активів; – змінна частина оборотних активів».

Найбільш поширеною є класифікація за видами оборотних активів, яка представлена в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2]:

1. Запаси [18]:

– виробничі запаси (запаси МПП, сировини, основних і допоміжних матеріалів, палива, покупних напівфабрикатів і комплектуючих виробів, запасних частин, тари, будівельних матеріалів та інших матеріалів, призначених для споживання в ході нормального операційного циклу);

– незавершене виробництво (витрати на незавершене виробництво і незавершені роботи (послуги), а також вартість напівфабрикатів власного виробництва і валова заборгованість замовників за будівельними контрактами);

– готова продукція (запаси виробів на складі, обробка яких закінчена та які пройшли випробування, приймання, укомплектовані згідно з умовами договорів із замовниками і відповідають технічним умовам і стандартам;

– товари.

2. Дебіторська заборгованість [18]:

– векселі одержані (заборгованість покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), інші активи, виконані роботи та надані послуги, яка забезпечена векселями);

– дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги (заборгованість покупців або замовників за надані їм продукцію, товари, роботи або послуги крім заборгованості, яка забезпечена векселем);

– дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом (дебіторська заборгованість фінансових і податкових органів, а також переплата за податками, зборами та іншими платежами до бюджету);

– дебіторська заборгованість за виданими авансами;

– дебіторська заборгованість з нарахованих доходів (сума нарахованих дивідендів, процентів, роялті тощо, що підлягають надходженню);

– дебіторська заборгованість із внутрішніх розрахунків (заборгованість пов'язаних сторін та дебіторська заборгованість із внутрішньовідомчих розрахунків);

– інша поточна дебіторська заборгованість.

3. Грошові активи [18]:

– поточні фінансові інвестиції (фінансові інвестиції на строк, що не перевищує один рік, які можуть бути вільно реалізовані в будь-який момент (крім інвестицій, які є еквівалентами грошових коштів));

– грошові кошти та їх еквіваленти (кошти в касі, на поточних та інших рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій, а також еквіваленти грошових коштів).

4. Інші види оборотних активів (які не можуть бути включені до наведених вище статей).

За характером участі в операційному процесі оборотні активи диференціюються таким чином [7]:

1. Оборотні активи, які обслуговують виробничий цикл підприємства (запаси сировини, матеріалів і напівфабрикатів; незавершене виробництво, запаси готової продукції). Виробничий цикл підприємства характеризує період повного обороту матеріальних елементів оборотних активів, які використовуються для обслуговування виробничого процесу, починаючи з моменту надходження сировини, матеріалів і напівфабрикатів на підприємство і закінчуючи моментом відвантаження виготовленої з них готової продукції покупцям.

2. Оборотні активи, які обслуговують фінансовий (грошовий) цикл підприємства (дебіторська заборгованість і ін.).

Фінансовий цикл (цикл грошового обороту) підприємства є періодом повного обороту грошових коштів, інвестованих в оборотні активи, починаючи з моменту погашення кредиторської заборгованості за одержану сировину і закінчуючи інкасацією дебіторської заборгованості за поставлену готову продукцію.

За періодом функціонування оборотних активів. цією ознакою виділяють наступні їх види [19]:

1. Постійна частина оборотних активів. Вона є незмінною частиною їх розміру, яка не залежить від сезонних та інших коливань операційної діяльності підприємства і не пов'язана з формуванням запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного зберігання, дострокового завезення і цільового призначення. Іншими словами, вона розглядається як незнижуваний мінімум оборотних активів, необхідний підприємству для здійснення операційної діяльності.

2. Змінна частина оборотних активів (пов'язана з сезонним зростанням обсягу виробництва і реалізації продукції, необхідністю формування в окремі періоди господарської діяльності підприємства запасів товарно-матеріальних цінностей сезонного зберігання, дострокового завезення і цільового призначення).

За ступенем ліквідності оборотні активи підприємства підрозділяються на наступні види [21]:

1. Оборотні активи в абсолютно ліквідній формі, вони є готовим засобом платежу (грошові активи в національній і іноземній валюті).

2. Високоліквідні оборотні активи, які швидко може бути конвертована в грошову форму (як правило, в строк до одного місяця) без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості з метою своєчасного забезпечення платежів за поточними фінансовими зобов'язаннями (короткострокові фінансові вкладення і короткострокова дебіторська заборгованість).

3. Середньоліквідні оборотні активи, які можуть бути конвертовані в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості в строк від одного до шести місяців (дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги; дебіторська заборгованість за розрахунками; запаси готової продукції, призначені для реалізації).

4. Низьколіквідні оборотні активи, які можуть бути конвертовані в грошову форму без втрат своєї поточної ринкової вартості лише після закінчення значного періоду часу (від півроку і вище) (запаси сировини і напівфабрикатів, запаси малоцінних і швидкозношуваних предметів, незавершене виробництво).

Класифікація за характером фінансових джерел формування оборотних активів буде розглянута в розділі 1.2.

За методами планування:

1. Нормовані, до яких відносяться всі оборотні виробничі фонди та готова продукція на складах підприємства.

2. Ненормовані (всі інші).

Необхідність розподілу оборотних активів на нормовані та ненормовані пов'язана з економічною доцільністю досягнення найкращих результатів за найменших витрат.

Класифікація оборотних активів має важливе значення, оскільки дає можливість підприємству визначити оптимальний склад і структуру, потребу

та джерела формування оборотних активів. Від цього значною мірою залежить фінансовий стан підприємства.

Структура оборотних активів характеризується питомою вагою кожного елементу в загальному обсязі оборотних засобів, яка виражається у відсотках. Ця структура має бути досить різною в залежності від галузі до якої належить підприємство, але в цілому по промисловості $\frac{2}{3}$ оборотних засобів – це оборотні фонди, а $\frac{1}{3}$ – фонди обігу [4, с. 64].

Склад та розміщення оборотних активів надані на рис. 1.4.

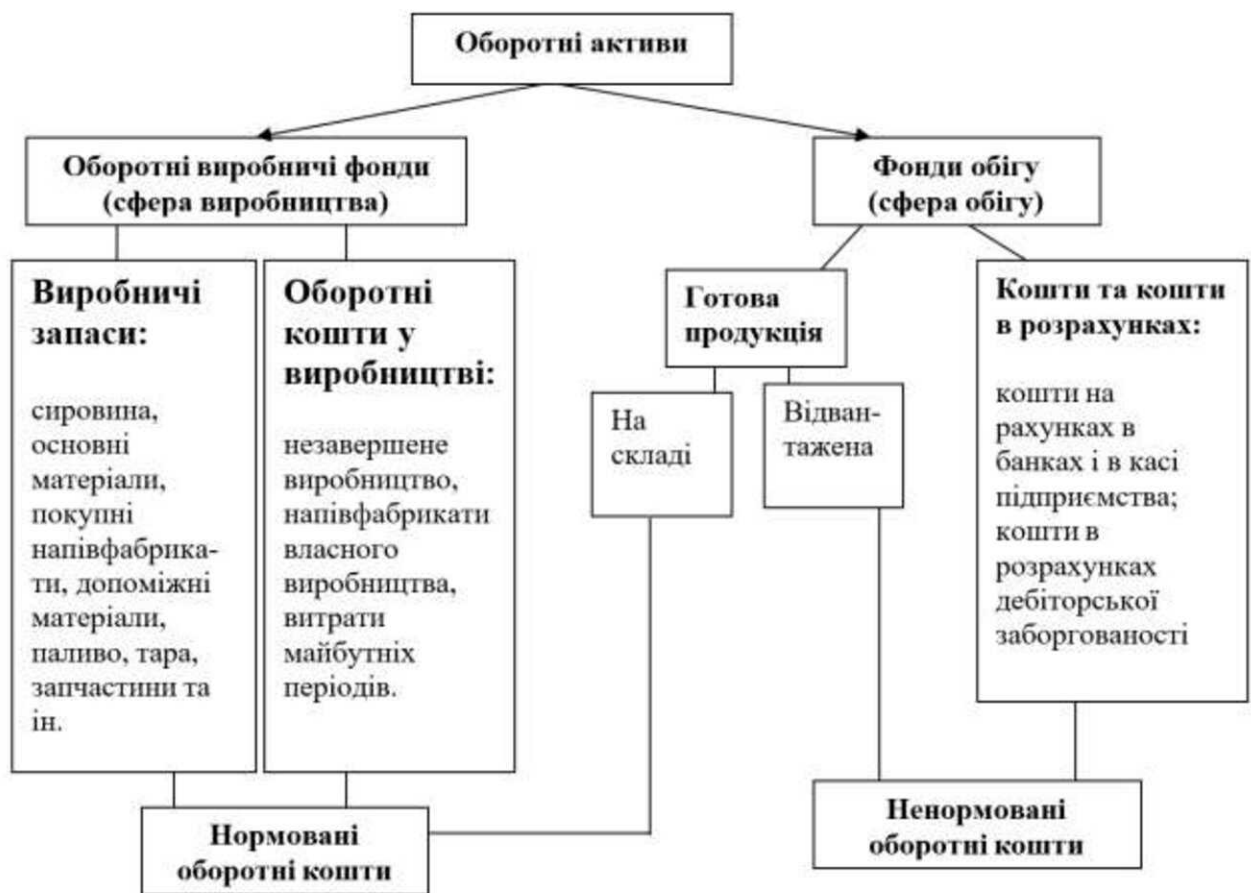

Рис. 1.4. Склад та розміщення оборотних активів підприємства [22]

Кількість і структура оборотних активів залежать як від організаційної структури підприємства, розмірів, виду діяльності, керівництва, так і від зовнішніх факторів – стану економіки країни, галузі, контрагентів, з якими співпрацює організація, державного регулювання [4].

Виходячи з цього можна зробити наступні висновки:

- 1) склад, структура, величина оборотних активів на кожному підприємстві будуть мати свої особливості і змінюватись в часі;
- 2) потреба в оборотних активах залежить як від внутрішніх, так зовнішніх факторів.

Всі складові оборотних активів пов'язані між собою і супроводжують процес виробництва продукції (рис. 1.5).

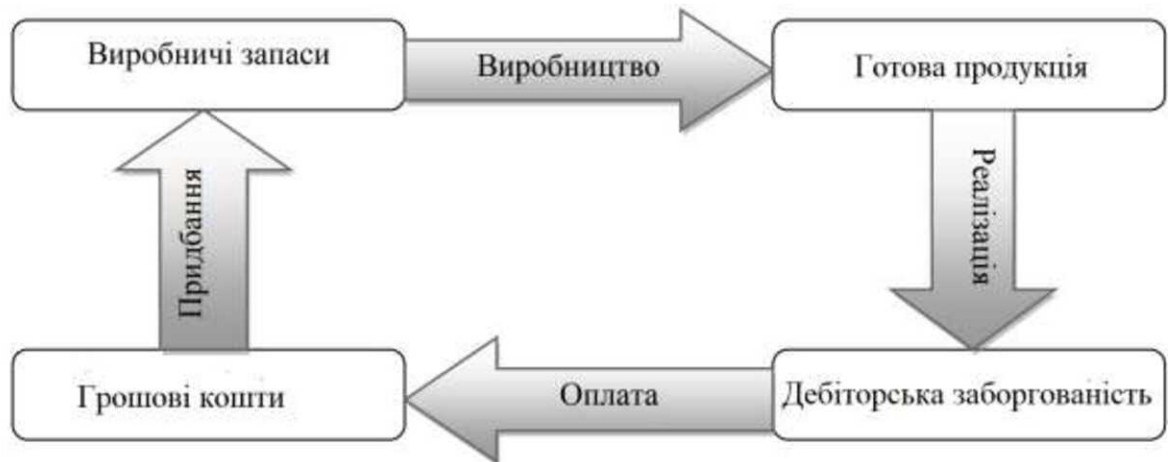

Рис. 1.5. Схема кругообігу оборотних активів [23]

Як видно з рис. 1.5, при нестачі виробничих запасів в процесі виробництва продукції можуть виникати простой. При значному зростанні дебіторської заборгованості зменшуються обсяги грошових коштів, що в першу чергу може призвести до неможливості поповнення виробничих запасів, зниження ліквідності та платоспроможності підприємства.

1.2. Джерела фінансування оборотних активів підприємства

Процес формування оборотних активів підприємства пов'язаний з визначенням джерел їх фінансування. Для підприємства є поганим як їх нестача, так і надлишок. При нестачі можуть виникати фінансові ускладнення. Надлишок джерел формування оборотних активів на підприємстві може призвести до створення наднормованих виробничих запасів, до зниження

ефективності використання як власних, так і позикових коштів.

Найбільш розповсюдженими джерелами формування оборотних активів є: власний капітал підприємства; довгостроковий фінансовий кредит; короткостроковий фінансовий кредит; товарний (комерційний) кредит; внутрішня кредиторська заборгованість підприємства та інші джерела фінансування. Як правило, поточні потреби підприємства в оборотних активах покриваються передусім власним капіталом, потім кредиторською заборгованістю та короткостроковим кредитом [24, с. 96].

До джерел формування оборотних активів підприємства можна віднести: власні кошти та позичені. Вони відображаються в пасиві бухгалтерського балансу підприємства.

До власних джерел формування оборотних активів належить: зареєстрований капітал (статутний), чистий прибуток, цільові надходження (із бюджету, галузевих і міжгалузевих позабюджетних фондів), приріст сталих пасивів, які прирівнюються до власних оборотних коштів [25, с.88].

Підприємства, які тільки розпочинають свою діяльність, формують оборотні активи за рахунок внесків засновників, створюючи зареєстрований (пайовий) капітал підприємства. Зареєстрований капітал включає пайові внески засновників, капітал іноземних учасників, надходження від випуску цінних паперів (акцій).

На вже діючих підприємствах власними джерелами фінансування оборотних активів є прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, тобто чистий прибуток, надходження від емісії цінних паперів (акцій, облігацій), а також прирівняні до власних оборотних коштів сталі пасиви.

Сталі пасиви — це спеціальні фонди, які завдяки впровадженню системи грошових розрахунків продовжують існувати в господарському циклі підприємства, але йому не належать. До використання за призначенням вони є джерелом оборотних активів у мінімальному залишку. Прикладами сталих пасивів є мінімальна (стабільна) заборгованість із заробітної плати працівникам, відрахування на загальнообов'язкове державне пенсійне

страхування, соціальне страхування, резерви майбутніх платежів та авансові платежі клієнтів (замовників).

Розмір мінімальної заборгованості з заробітної плати залежить від часу її виплати і терміну, за який вона виплачується. Що більший розрив між терміном виплати заробітної плати і кінцевою датою періоду, за який вона сплачується, тим вища заборгованість і, відповідно, більше коштів підприємство може використати в господарському обороті [7].

Мінімальна заборгованість щодо резерву майбутніх платежів створюється головним чином за рахунок нарахувань на оплату відпусток. Належна заробітна плата за чергову відпустку списується на витрати виробництва не тоді, коли робітник іде у відпустку, а рівними частинами. Ці суми, що відносяться на собівартість продукції щомісячно, резервують в порядку нарахувань на рахунок майбутніх платежів. Вони сплачуються робітникам, коли ті йдуть у відпустку. Однак на рахунку майбутніх платежів згідно з графіком завжди є гроші, які використовуються в господарському обороті. У зв'язку з цим мінімальні залишки коштів на рахунку майбутніх платежів зараховуються як джерело формування власних оборотних активів. Резерв майбутніх платежів визначається в сумі мінімального залишку за звітними даними за 12 місяців, що передують плановому року, з урахуванням змін фонду заробітної плати в плановому році.

Сума мінімальної заборгованості із заробітної плати і резерву майбутніх платежів може визначатися і спрощеним методом, виходячи з суми мінімальної заборгованості за планом базового року й відсотка зростання фонду заробітної плати у плановому році.

Мінімальна заборгованість щодо відрахувань на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, соціальне страхування також постійно присутня в обігу підприємства. Її можна визначити як добуток мінімальної перехідної заборгованості з оплати праці робітникам та відсотка відрахувань, затвердженого для відповідного фонду.

Не менш важливим джерелом фінансування оборотних активів є вільний

залишок амортизаційних відрахувань. Хоча безпосередньою метою амортизації є фінансування відтворення основних активів, процес накопичення суми, необхідної для капітальних вкладень, є тривалим. У цей період можна тимчасово використовувати амортизацію як джерело фінансування оборотних активів [25, с.90].

Оскільки на підприємстві виникають проблеми з несвоєчасним надходженням коштів за відвантажену продукцію, нагромадженням на складі нереалізованої готової продукції, несвоєчасним і неповним виконанням договірних зобов'язань постачальниками та через інші обставини, то на підприємстві виникає потреба в додаткових коштах на фінансування оборотних активів.

Покрити цю потребу лише власними джерелами стає практично неможливими. Тому підприємство звертається до залучення фінансових ресурсів у вигляді кредиторської заборгованості (комерційного кредитів) і кредитів банку.

Так комерційний кредит використовується підприємствами через відсутність джерела коштів для покупця (споживача) та неможливості розрахуватися з постачальником. Постачальник надає відстрочку платежу за ту продукцію, що поставляється, і від споживача або ж підприємства замість грошей одержує вексель або інше боргове зобов'язання. Використання комерційного кредиту спрощує реалізацію товарів, прискорює обертання оборотних активів, знижує попит на кредитні та валютні ресурси. Наявність кредиторської заборгованості постачальникам свідчить про участь у господарському обігу підприємства коштів інших суб'єктів господарювання.

Іншими словами, кредиторська заборгованість – це короткострокові зобов'язання підприємств, які виникають: за розрахунками з бюджетом; за розрахунковими документами, строк сплати яких не настав і які не сплачено в строк; за векселями, строк оплати яких не настав і не сплачено в строк; за короткостроковими кредитами.

Кредиторська заборгованість є допустимою, якщо її зумовлено чинним

порядком розрахунків. Наприклад, заборгованість постачальникам за розрахунковими документами, термін оплати яких на настав. Однак на підприємстві може бути і прострочена кредиторська заборгованість, що утворюється в результаті порушеннями покупцями порядку і термінів оплати розрахункових документів.

У разі нестачі кредиторської заборгованості підприємство для покриття поточних фінансових потреб може використати банківський кредит. Банківський кредит – це будь-яке зобов'язання банку надати певну суму грошей, будь-яка гарантія, будь-яке зобов'язання придбати право вимоги боргу, будь-яке продовження строку погашення боргу, що надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання на сплату процентів та інших зборів із такої суми [26].

Кредити банку дають змогу органічно ув'язати всі джерела формування оборотних активів.

Особливості різних джерел формування і політика підприємства щодо їх розміщення впливає на ефективність використання оборотних активів. Достатність і вартість оборотних активів впливає на процес виробництва, фінансові результати і фінансовий стан підприємства.

1.3. Політика управління оборотними активами підприємства

Головною метою діяльності будь-якого підприємства є максимізація прибутку і зниження витрат. Для досягнення цієї мети необхідно розробити чітку, ефективну та правильну політику щодо управління активами підприємства, і насамперед управління оборотними активами.

Управління оборотними активами для підприємства має велике значення перш за все тому, що оборотні активи підприємства складають більше половини всіх його активів [27]. Контроль за станом виробничих запасів і дебіторською заборгованістю є необхідною умовою для успішної

діяльності підприємства, оскільки основним завданням оборотних активів є забезпечення безперервного процесу виробництва. Крім того переважно за рахунок оборотних активів забезпечується стійкий фінансовий стан, кредитоспроможність, інвестиційна привабливість підприємства [28].

Основними проблемами в управлінні оборотними активами є управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами та визначення джерел фінансування.

Політика управління оборотними активами була розроблена І.О. Бланком [7]. Вона в цілому полягає в проведенні аналізу динаміки, складу і структури оборотних активів, показників ефективності їх використання; формуванні необхідного обсягу оборотних активів; раціоналізації і оптимізації структури джерел їх фінансування.

Управління оборотними активами за Бланком має ряд наступних етапів, які наведені на рис.1.6.

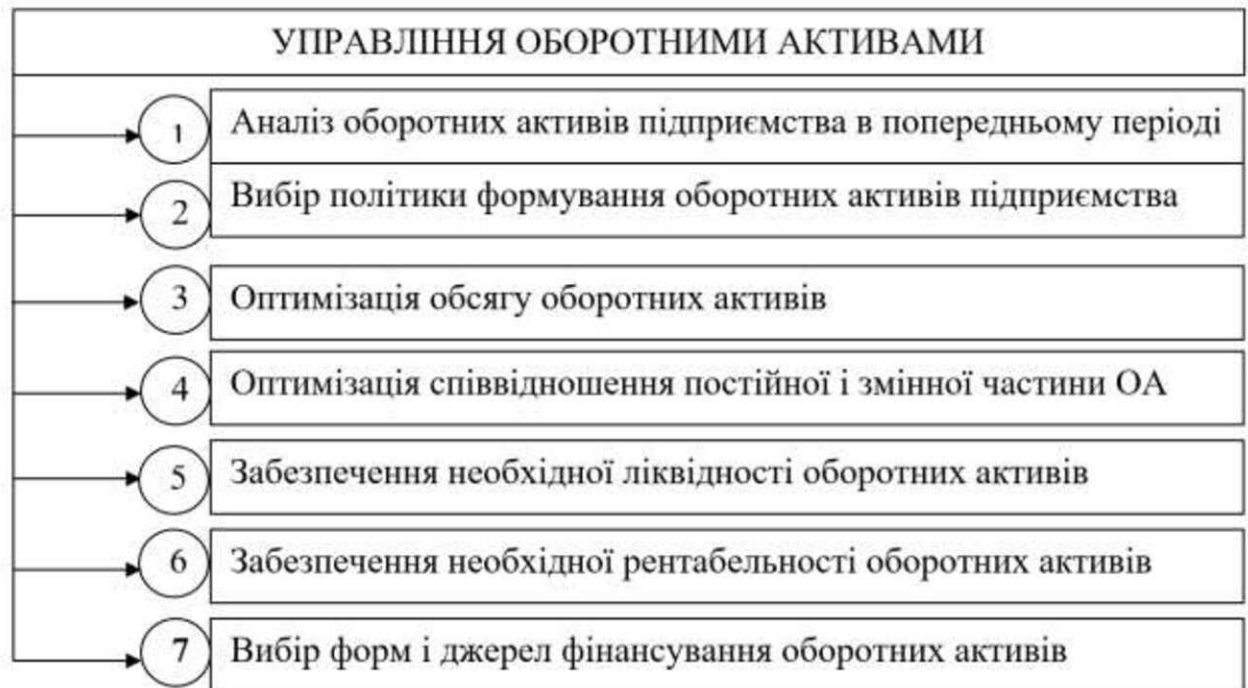

Рис. 1.6. Етапи управління оборотними активами [5]

Першим етапом є аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді. На першій стадії цього етапу розглядається динаміка загального обсягу активів, темпи зміни середньої його суми в зіставленні з

темпами зміни обсягу реалізації продукції і середньої суми всіх активів, динаміка питомої ваги оборотних активів в загальній сумі активів підприємства. На другій стадії розглядається динаміка складу оборотних активів, у розрізі окремих їх видів, здійснюється аналіз і оцінка. На третій стадії визначають оборотність окремих видів оборотних активів. Використовуються показники – коефіцієнт оборотності та періоду обороту оборотних активів. В процесі аналізу встановлюється загальна тривалість та структура операційного та фінансового циклу підприємства; вивчаються основні фактори, які визначають тривалість цих циклів. На четвертій стадії аналізу визначається рентабельність оборотних активів, визначаються визначальні її фактори. В процесі аналізу використовуються коефіцієнт рентабельності оборотних активів. На п'ятій стадії аналізу розглядається склад основних джерел фінансування оборотних активів – динаміка їх суми, питомої ваги в загальному обсязі фінансових ресурсів, інвестованих в ці активи; визначається рівень фінансового ризику.

На другому етапі обирається політика формування оборотних активів. Теорія фінансового менеджменту розглядає три принципових підходів до політики формування оборотних активів підприємства – консервативний, помірний, агресивний [7].

Третій етап – це оптимізація обсягу оборотних активів. На першій стадії з урахуванням результатів аналізу оборотних активів в попередньому періоді визначається система заходів з реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного, а в його рамках – виробничого та фінансового циклів підприємства. На другій стадії на основі обраного типу політики формування оборотних активів, планує мого обсягу виробництва та реалізації окремих видів продукції та скритих резервів скорочення тривалості операційного циклу, оптимізується об'єм та рівень окремих видів цих активів. Засобом такої оптимізації є нормування періоду їх оборотної суми. На третій стадії визначається загальний обсяг оборотних активів на наступний період [5].

Четвертий етап – це оптимізація співвідношення постійної та змінної

частини оборотних активів. На першій стадії за результатами аналізу помісячної динаміки рівня оборотних активів в днях обороту чи в сумі за ряд попередніх років будується графік їх середньої “сезонної хвилі”. На другій за результатами графіку “сезонної хвилі” розраховуються коефіцієнти нерівномірності (мінімального і максимального рівнів) оборотних активів відносно до середнього їх рівня. На третій визначається сума постійної частини оборотних активів. На четвертому четвертій визначається максимильна і середня сума змінної частини оборотних активів в плановому. Співвідношення постійної і змінної частин оборотних активів являється основою управління їх оборотності і вибору конкретних джерел їх фінансування [7].

П'ятий етап полягає у забезпеченні необхідної ліквідності оборотних активів. Хоча всі види оборотних активів в тій чи іншій мірі являються ліквідними (крім витрат майбутніх періодів і безнадійної дебіторської заборгованості) загальний рівень їх термінової ліквідності повинен забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями. З цією метою з врахуванням об'єму і графіку майбутнього платіжного обороту повинна бути визначена доля оборотних активів в формі грошових засобів, високо- і середньоліквідних активів [7].

Шостий етап – забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів. Як будь-який вид активів оборотні активи повинні генерувати певний прибуток при їх використанні у виробничо-збутовій діяльності підприємства. Тому складовою частиною управління оборотними активами являється забезпечення своєчасного використання тимчасово вільного залишку грошових активів для формування ефективного портфелю короткострокових фінансових вкладень [7].

Сьомий етап полягає у забезпеченні мінімізації втрат оборотних активів в процесі їх використання. Цей етап забезпечує вибір політики їх фінансування на підприємстві та оптимізацію структури його джерел. В процесі управління оборотними активами на підприємстві розробляються окремі фінансові

нормативи, основними з таких є: норматив власних оборотних активів підприємства; система нормативів обертання основних видів оборотних активів та тривалості операційного циклу в цілому; система коефіцієнтів ліквідності оборотних активів [7].

Управління окремими складовими оборотних активів включає управління виробничими запасами, поточною дебіторською заборгованістю, грошовими коштами.

Отже, в першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито сутність оборотних активів підприємства, їх класифікацію, джерела їх формування, а також політика управління оборотними активами підприємства.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СТАНУ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА (НА ПРИКЛАДІ ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»

2.1. Загальна характеристика підприємства

Аналіз стану формування та використання оборотних активів підприємства здійснювався на основі даних господарської діяльності ПрАТ «Фрегат» [29].

Завод «Фрегат» - це один з найбільших в Україні виробників техніки для сільського господарства, харчової і переробної промисловості, виробів суднового машинобудування і гідравліки, оснащення для базових областей промисловості, товарів широкого вжитку [29].

Історія заводу почалася в кінці 60-х років минулого століття, коли було розпочато будівництво заводу суднових механізмів в м. Первомайську Миколаївської області. Державне підприємство «Завод «Фрегат» було засноване в 1969 році як підприємство оборонної промисловості (будівництво суднових механізмів).

В 1993 році державне підприємство було корпоратизовано відповідно до Положення про порядок корпоратизації підприємств, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05.07.1993р. № 508. ВАТ «Завод «Фрегат» створено наказом Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України від 31 серпня 1994р. шляхом корпоратизації державного підприємства «Завод «Фрегат». ВАТ «Завод «Фрегат» став правонаступником майна корпоратизованого державного підприємства «Завод «Фрегат», яке було передано до його статутного фонду. В процесі корпоратизації майна державного підприємства "Завод "Фрегат"

засновником була держава в особі Міністерства машинобудування, військово-промислового комплексу і конверсії України [29].

В 2011 році ВАТ «Завод «Фрегат» було перейменовано в Публічне АТ «Завод «Фрегат», а в 2017 році - в приватне акціонерне товариство - ПрАТ «Завод «Фрегат» в зв'язку з приведенням його у відповідність вимогам Закону України «Про акціонерні товариства».

Основними видами діяльності Товариства є: виробництво машин та устаткування для сільського та лісового машинобудування; виробництво інших машин і устаткування спеціального призначення; виробництво плит, листів, труб і профілів із пластмас; виробництво радіаторів і котлів центрального опалення; механічне оброблення металевих виробів; оптова торгівля отходами та брухтом; ремонт і технічне обслуговування готових металевих виробів; ремонт і технічне обслуговування машин і устаткування промислового призначення [29].

Продукція заводу - машини сільськогосподарські для рослинництва, вироби гідравлики, продукція для шляхобудівництва, обладнання технологічне для переробних галузей агропромислового комплексу, товари широкого вжитку. Підприємство надає послуги з оцінювання металевих конструкцій та металообробки. Підприємство експортує захисні огорожі для автомобільних шляхів до Німеччини, Нідерландів, Китаю та країн СНД. Найбільшими іноземними споживачами є такі фірми, як BBV Baustahl und Blechverarbeitungsgesellschaft mb, Scuer GmbH (Німеччина), Meerman Technisch Buro B.V. (Нідерланди), Agrorada (Польща). Також підприємство експортує сільськогосподарські машини для рослинництва до країн СНД. Решту всієї виготовленої продукції підприємство реалізує в межах України.

В 2020 році виробництво сільськогосподарських машин для рослинництва склало 32,0 % до всього обсягу товарної продукції, виробленої ПрАТ «Завод «Фрегат», виробництво захисних огорож для автошляхів та металоконструкцій -53,0 % до всього обсягу, інші види продукції -18,0 %. Освоєння нових видів продукції, поліпшення якості та експлуатаційних

характеристик продукції, позитивно впливає на результати фінансово-господарської діяльності підприємства [30].

ПрАТ «Завод «Фрегат» має дві філії:

- Східна філія ПрАТ «Завод «Фрегат», яка є відокремленим підрозділом ПрАТ «Завод «Фрегат», і розташована на одній з ним території, але не є юридичною особою;

- Дніпровська філія ПрАТ «Завод «Фрегат», яка є відокремленим підрозділом ПрАТ «Завод «Фрегат», і розташована на відокремленої території, не є юридичною особою.

Середньооблікова чисельність працюючих на кінець 2019 року складала 415 осіб, а на кінець 2020 року – 455 осіб [30].

За даними ПрАТ «Завод «Фрегат» зареєстрований капітал підприємства становить 10967 тис. грн. і поділений на 4386800 простих акцій номінальною вартістю 0,25 грн. Акціонерами підприємства є юридичні та фізичні особи.

В таблиці 2.1 надано розміщення акцій ПрАТ «Завод «Фрегат» на кінець 2020 року [30].

Таблиця 2.1

Акціонери ПрАТ «Завод «Фрегат» на кінець 2020 року

№ п/п	Власники	Кількість, шт.	Вартість, грн	Частка у Статутному фонді, %
1.	ФРЕГАТ ІНЖИНІРИНГ ЛІМІТЕД/FREGAT ENGINEERING LIMITED (Кіпр)»	42223263	10555815,75	96,250274
2.	Інші юридичні особи – 14	503400	125850	1,147879
3.	Фізичні особи – 7188 осіб	1141337	285334,25	2,601847
РАЗОМ:		4386800	43868000	10967000

На 31 грудня 2020 року загальна чисельність акціонерів - 7203 особи.

Незважаючи на складну економічну і політичну ситуацію в Україні, розвиток пандемії коронавірусу (COVID-19), запровадження карантинних заходів, обсяг реалізації продукції ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2020 році

збільшився на 76,7 млн.грн. або на 21,7%. Але в цілому діяльність підприємства була збитковою, хоча чисті збитки в 2019 році склали 26,5 млн. грн., а в 2020 – лише 470 тис. грн.

2.2. Аналіз стану, динаміки і структури оборотних активів

Першим етапом аналізу оборотних активів підприємства є оцінка динаміки загального обсягу активів, питомої ваги оборотних активів в загальній сумі активів підприємства, порівняння темпів зміни вартості всіх активів, оборотних активів з темпами зміни обсягу реалізації продукції.

Тому спочатку проаналізуємо структуру і динаміку всіх активів підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Структура активів підприємства ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр.

Активи	Сума, тис.грн.			Структура активів, %		
	На 31.12.18	На 31.12.19	На 31.12.20	На 31.12.18	На 31.12.19	На 31.12.20
Необоротні активи	108 791	111 421	310 976	26,61	37,87	51,03
Оборотні активи	300 015	182 829	298 451	73,39	62,13	48,97
в тім числі:						
у сфері виробництва	156 271	115 145	136 862	38,23	39,13	22,46
у сфері обігу	143 744	67 684	161 589	35,16	23,00	26,51
Всього	408 806	294 250	609 427	100,00	100,00	100,00

З табл. 2.2 видно, що підприємство на кінець 2020 року має загальну вартість активів у розмірі 609427 тис. грн., яка за останні два роки збільшилась на 200621 тис. грн. або на 49,07%. Це свідчить про зростання виробничих можливостей ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках. Однак в 2019 році вартість майна зменшилась, а в 2020 році – навпаки зросла.

Протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція поступового зменшення питомої ваги оборотних активів в структурі активів і, відповідно, тенденція зростання питомої ваги необоротних активів, що свідчить про зменшення оборотності всього майна підприємства.

Структура балансу підприємства є оптимальною, якщо додержується співвідношення: вартість необоротних активів < 56%, а оборотних активів > 44% [18]. Тобто структура балансу ПрАТ «Завод «Фрегат» протягом досліджуваного періоду є оптимальною.

Далі порівняємо темпи зростання вартості всіх активів, оборотних активів з темпами зміни обсягу реалізації продукції (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Темпи зростання вартості активів, оборотних активів, чистого доходу від реалізації Прат «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках

Показник	2019 рік	2020 рік
1. Темп зростання вартості активів. %	90,84%	122,25%
2. Темп зростання вартості оборотних активів. %	87,25%	99,68%
3. Темп зростання чистого доходу від реалізації продукції, %	108,33%	121,72%

Як бачимо з таблиці 2.3, в 2019 і в 2020 році темп зростання чистого доходу від реалізації перевищував темп зростання середньої вартості оборотних активів підприємства, що свідчить про більш ефективне використання оборотних активів в цей період.

Далі будемо здійснювати аналіз структури оборотних коштів підприємства (табл. 2.4).

Аналіз структури оборотних коштів підприємства показує, що найбільшу питому вагу в оборотних активах займають запаси і дебіторська заборгованість. Так, на кінець 2018 року питома вага запасів складає 52,09% загальної вартості оборотних коштів, на кінець 2019 – 62,98%, а на кінець 2020 – 45,86%. Зменшення питомої ваги запасів в загальній вартості оборотних ак-

Аналіз структури оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр.

Оборотні кошти	Сума, тис.грн.			Структура оборотних коштів, %		
	На 31.12.18	На 31.12.19	На 31.12.20	На 31.12.18	На 31.12.19	На 31.12.20
Запаси	156271	115145	136862	52,09	62,98	45,86
виробничі запаси,	46874	36005	55419	15,62	19,69	18,57
незавершене виробництво	79737	66507	68751	26,58	36,38	23,04
готова продукція	21748	11262	10908	7,25	6,16	3,65
товари	7912	1371	1784	2,64	0,75	0,6
Дебіторська забор- гованість за товари, роботи, послуги	8216	21008	64225	2,74	11,49	21,52
Дебіторська забор- гованість за виданими авансами	22388	33362	62408	7,46	18,25	20,91
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4644	1065	804	1,55	0,58	0,27
Інша поточна заборгованість	28304	4810	3465	9,43	2,63	1,16
Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	64895	5121	25851	21,63	2,80	8,66
Витрати майбутніх періодів	5	-	-	-	-	-
Інші оборотні активи	15292	2318	4836	5,1	1,27	1,62
Всього	300015	182829	298451	100,00	100,00	100,00

тивів є позитивним моментом, оскільки може свідчити про прискорення їх оборотності і вивільнення коштів підприємства. Якщо запасів більше норми, то це призводить до зростання витрат на придбання запасів, витрат на зберігання, зростання ризику втрати або псування. Все це негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Проте для виробничих підприємств потрібні запаси для виробництва продукції. Тому для ПрАТ «Завод «Фрегат» зростання

вартості і питомої ваги запасів може свідчити про збільшення обсягів виробництва і реалізації продукції.

В 2019-2020 роках спостерігається негативна тенденція зростання питомої ваги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (від 2,74% до 21,52%). Це може свідчити про надання підприємством комерційних кредитів покупцям своєї продукції, що позначає фактичну імобілізацію оборотних коштів із виробничого циклу.

В 2019-2020 роках також спостерігається негативна тенденція зростання питомої ваги дебіторської заборгованості за виданими авансами (від 7,46% до 20,91%).

Що стосується грошових коштів, то їх питома вага в загальній вартості оборотних активів на кінець 2018 року складала 21,63%, на кінець 2019 – 2,80%, на кінець 2020 – 8,66%. Це може свідчити про зниження ліквідності і платоспроможності підприємства - майбутні платежі за зобов'язаннями в недостатній мірі забезпечені грошовими коштами.

Зміна питомої ваги інших видів оборотних активів незначна, а тому істотно не впливає на структуру оборотних активів підприємства.

Далі розглянемо структуру оборотних активів за рівнем їх ліквідності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Структура оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр.
за рівнем їх ліквідності

Оборотні кошти	Сума, тис.грн.			Структура оборотних коштів, %		
	На 31.12.18	На 31.12.19	На 31.12.20	На 31.12.18	На 31.12.19	На 31.12.20
1	2	3	4	5	6	7
<i>Високоліквідні</i>	<i>64895</i>	<i>5121</i>	<i>25851</i>	<i>21,63</i>	<i>2,80</i>	<i>8,66</i>
Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції	64895	5121	25851	21,63	2,80	8,66
<i>Середньоліквідні</i>	<i>78844</i>	<i>62563</i>	<i>135738</i>	<i>26,28</i>	<i>34,22</i>	<i>45,48</i>

1	2	3	4	5	6	7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8216	21008	64225	2,74	11,49	21,52
Дебіторська заборгованість за виданими авансами	22388	33362	62408	7,46	18,25	20,91
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	4644	1065	804	1,55	0,58	0,27
Інша поточна заборгованість	28304	4810	3465	9,43	2,63	1,16
Інші оборотні активи	15292	2318	4836	5,10	1,27	1,62
<i>Низьколіквідні</i>	<i>156276</i>	<i>115145</i>	<i>136862</i>	<i>52,09</i>	<i>62,98</i>	<i>45,86</i>
-із середнім ризиком вкладення	76534	48638	68111	25,51	26,60	22,82
Виробничі запаси, товари	54786	37376	57203	18,26	20,44	19,17
Готова продукція	21748	11262	10908	7,25	6,16	3,65
-зі значним ризиком вкладення	79742	66507	68751	26,58	36,38	23,04
Незавершене виробництво	79737	66507	68751	26,58	36,38	23,04
Витрати майбутніх періодів	5	0	0	0,00	0,00	0,00
<i>Всього</i>	<i>300015</i>	<i>182829</i>	<i>298451</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>	<i>100,00</i>

Найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів підприємства займають низьколіквідні оборотні активи: на кінець 2018 року вони складали 52,09%, 2019 - 62,98%, 2020 – 45,86%. І це пояснюється тим, що підприємство є виробничим. Друге місце за питомою вагою займають середньоліквідні активи: на кінець 2018 року - 26,28%, 2019 - 34,22%, 2020 – 45,48%.

Найменшу питому вагу займають високоліквідні оборотні кошти (грошові кошти і поточні фінансові інвестиції), і за 2019-2020 роки їх питома вага зменшилася з 21,63% до 8,66%. Особливо низькою вона була на кінець 2019 року - 2,8%.

Таким чином, слід відмітити, що протягом 2019-2020 років на

підприємстві ПрАТ «Завод «Фрегат» відбуваються зміни в бік зниження ліквідності оборотних активів підприємства.

Склад та структура, швидкість обороту оборотних активів суттєво впливають на фінансовий стан підприємства, а саме на його платоспроможність та ліквідність. Тому далі здійснимо розрахунок відносних показників ліквідності: абсолютної, швидкої і поточної. В табл. 2.6 наданий алгоритм розрахунку цих показників.

Таблиця 2.6

Показники ліквідності та алгоритм їх розрахунку [26, с.153]

Назва показника	Оптимальне значення	Алгоритм розрахунку
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2—0,3	$\frac{\text{Поточні фін.інвестиції+гроші та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт швидкої (термінової) ліквідності	0,7—0,8	$\frac{\text{Оборотні активи-Запаси}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,0—2,5	$\frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Поточні зобов'язання}}$
Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості	—	$\frac{\text{Кредиторська заборгованість}}{\text{Дебіторська заборгованість}}$

Коефіцієнти ліквідності ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 рр. наведені в табл. 2.7.

Аналіз коефіцієнтів ліквідності, наданих в табл. 2.7, показує, що підприємство є неплатоспроможним. Так, станом на кінець 2018, 2019 та 2020 років ПрАТ «Завод «Фрегат» може негайно за рахунок наявних грошових коштів погасити відповідно 17,3%, 1,9% та 6,9% найбільш строкових зобов'язань при нормативі 20-35%.

При нормативі 70 – 80 % підприємство за рахунок наявних грошових коштів та очікуваних надходжень від дебіторів може розрахуватися з боргами

Показники ліквідності ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках

Показники	Норматив	На кінець року			Відхилення (+/-)	
		2018	2019	2020	2019 від 2018	2020 від 2019
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,2-0,35	0,173	0,019	0,069	-0,154	0,050
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,7-0,8	0,383	0,250	0,431	-0,134	0,181
Коефіцієнт загальної ліквідності	2-2,5	0,800	0,674	0,796	-0,126	0,121
Коефіцієнт співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості	—	4,757	4,335	2,750	-0,422	-1,585

короткострокового характеру лише на 38,3% на кінець 2018 р., на 25% - на кінець 2019 р., на 4,31% - на кінець 2020 р.

Значення ж коефіцієнтів загальної ліквідності менше 1. Це є свідченням того, що ПрАТ «Завод «Фрегат» не має можливості розрахуватися не лише з боргами, але і немає власних коштів в обороті для продовження господарської діяльності.

В 2019-2020 рр. спостерігається позитивна тенденція зниження коефіцієнта співвідношення кредиторської і дебіторської заборгованості. Якщо на кінець 2018 року підприємство на 1 грн. дебіторської заборгованості залучало 4,76 грн. кредиторської заборгованості, на кінець 2019 – 4,34 грн., на кінець 2020 – 2,75 грн. Тобто при недостатності власного капіталу підприємство використовувало у господарському обороті кредиторську заборгованість.

Отже, ПрАТ «Завод «Фрегат» є неплатоспроможним, у підприємства немає власного оборотного капіталу.

2.3. Аналіз джерел фінансування оборотних коштів підприємства

Аналіз джерел формування оборотних активів підприємства є особливо важливим для виявлення головних проблем фінансування оборотних активів та шляхів їх вирішення.

Взагалі мінімальна потреба підприємства в оборотних активах покривається за рахунок власних джерел: зареєстрованого капіталу, додаткового, пайового капіталу, прибутку підприємства, а також надходжень від емісії цінних паперів, пайових внесків членів — засновників, іноземних учасників. Однак формувати оборотні активи лише за рахунок тільки власних джерел економічно недоцільно. Тому необхідно залучати кошти у вигляді короткострокових кредитів та позик, кредиторської заборгованості.

Згрупуємо джерела фінансування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках і здійснимо їх аналіз. Загальний аналіз джерел формування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках представлений в табл. 2.8.

Як свідчать дані таблиці 2.8, джерелом фінансування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» є тільки позиковий капітал, оскільки у підприємства взагалі немає власного оборотного капіталу.

Вважається, що власний оборотний капітал повинен становити 30 – 60% усіх джерел формування оборотних активів [32]. Якщо його частка менша, це може бути свідченням фінансових проблем на підприємстві. Це свідчить про наявність фінансових проблем на ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках.

Нестачу власного оборотного капіталу для формування оборотних активів в 2019-2020 роках ПрАТ «Фрегат» компенсувало за рахунок поточних зобов'язань.

Поточні зобов'язання за довгостроковими зобов'язаннями за абсолютним розміром і питомою вагою серед позикових джерел фінансування оборотних активів є найбільшою, основною складовою. Причому спостерігається тенденція їх зростання як за абсолютним розміром, так і за

Таблиця 2.8

Джерела формування оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках (тис.грн.)

Джерело оборотних засобів	На кінець 2018р.		На кінець 2019р.		На кінець 2020р..		Відхилення (+,-) на 31.12.20 від 31.12.2018			
	Сума	Питома вага	Сума	Питома вага	Сума	Питома вага	31.12.2018		31.12.2019	
							У сумі	У структурі	У сумі	У структурі
1. Власний оборотний капітал	-79 108	-26,37	-92 125	-50,39	-77 667	-26,02	+1 441	+0,35	+14 458	+24,37
2. Позиковий капітал: у тому числі	379123	126,37	274954	150,39	376118	126,02	-3 005	-0,35	+101 164	-24,37
– довгострокові зобов'язання	4076	1,36	3759	2,06	1003	0,34	-3 073	-1,02	-2 756	-1,72
– короткострокові кредити	0	0,00	0	0,00	1856	0,62	+1 856	+0,62	+1 856	+0,62
– поточні зобов'язання за довгостроковими зобов'язаннями	266455	88,81	234129	128,06	285206	95,56	+18 751	+6,75	+51 077	-32,50
– поточна кредиторська заборгованість за роботи, товари, послуги	11431	3,81	10812	5,91	12135	4,07	+704	+0,26	+1 323	-1,84
– поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	446	0,15	737	0,41	761	0,25	+315	+0,10	+24	-0,16
– поточні зобов'язання зі страхування	653	0,22	685	0,37	720	0,24	+67	+0,02	+35	-0,13
– поточні зобов'язання з оплати праці	2238	0,75	2665	1,46	3117	1,04	+879	+0,29	+452	-0,42
– поточні зобов'язання за авансами отриманими	86484	28,83	12984	7,10	31035	10,40	-55 449	-18,43	+18 051	3,30
– інші поточні зобов'язання	7340	2,44	9183	5,02	40285	13,50	+32 945	+11,06	+31 102	8,48
Усього оборотних коштів	300 015	100,00	182 829	100,00	298 451	100,00	-1 564	X	115 622	X

питомою вагою в джерелах фінансування оборотних активів з 88,81% до 95,56%, також спостерігається зростання інших поточних зобов'язань за абсолютним розміром з 7340 тис.грн. до 40285 тис.грн., а за питомою вагою з 2,44 % до 13,50%.

Для характеристики джерел формування запасів використовують кілька показників, що відображають різний ступінь їхнього охоплення [20]:

- наявність власних джерел формування оборотного капіталу дорівнює різниці власних засобів і необоротних активів;
- наявність робочого капіталу для формування запасів. Цей показник одержують шляхом додавання до попереднього величини довгострокових зобов'язань третього розділу пасиву балансу;
- загальну величину джерел формування запасів і затрат одержують шляхом додавання до попереднього показника поточних джерел їх формування. До останніх належать короткострокові кредити банків, кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги; з одержаних авансів; векселів виданих.

Трьом джерелам формування запасів і затрат відповідають три варіанти їхньої забезпеченості, а саме:

- надлишок чи нестача власних джерел формування засобів. Дорівнює різниці між наявними джерелами формування запасів і затрат та величиною запасів і затрат;
- надлишок чи нестача робочого капіталу. Дорівнює різниці між величиною робочого капіталу та величиною запасів і затрат;
- надлишок чи нестача загальної величини джерел формування запасів і затрат.

Залежно від конкретної вартості забезпеченості запасів і затрат джерелами фінансування можна виділити такі типи фінансової стійкості стану підприємства [20]:

I. Абсолютно стабільний фінансовий стан, який є кратним типом фінансової стійкості. Його умови:

$$\text{ВДФЗ} > 33, \quad (2.1)$$

де ВДФЗ - власні джерела формування запасів і затрат; 33 - запаси і затрати.

II. Нормальний фінансовий стан, який гарантує платоспроможність підприємства. Його умови:

$$\text{ВДФЗ} < 33 < \text{РК}, \quad (2.2)$$

де РК – робочий капітал.

III. Нестабільний фінансовий стан, за якого підприємство частково втрачає свою платоспроможність, але за умови запровадження певних заходів існують реальні можливості його поповнення. Його умови:

$$\text{РК} < 33 < 3\text{В}, \quad (2.3)$$

де 3В – загальна величина джерел формування запасів і витрат.

IV. Кризовий фінансовий стан, який характеризується повною втратою платоспроможності та фактично свідчить про банкрутство підприємства. Його умови:

$$33 < 3\text{В}. \quad (2.4)$$

Тепер здійснимо оцінку фінансової стійкості підприємства в залежності від забезпеченості запасів відповідними джерелами фінансування (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Абсолютні показники фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат»

Показник	Значення на кінець року, тис.грн.			Динаміка	
	2018	2019	2020	На 31.12.19	На 31.12.20
1	2	3	4	5	6
1. Власний оборотний капітал підприємства	-79 108	-92 125	-77 667	1 441	14458
2. Довгострокові кредити і позикові засоби	4076	3759	1003	-3 073	-2756
3. Загальна сума короткострокових кредитів підприємства	0	0	1856	1 856	1856
4. Основні джерела формування запасів і витрат	-75032	-88366	-74808	224	13558
5. Матеріальні запаси	156271	115145	136862	-19 409	21717

1	2	3	4	5	6
6. Надлишок/Нестача власних оборотних коштів (рядок 1-рядок 5)	-235379	-207270	-214529	20 850	-7259
7. Надлишок/Нестача власних і довгострокових джерел (рядок 1+рядок 2-рядок 5)	-231303	-203511	-213526	17 777	-10015
8. Надлишок/Нестача основних джерел формування запасів і витрат (рядок 4-строка 5)	-231303	-203511	-211670	19 633	-8159
9. Тип фінансової стійкості	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	Кризовий фінансовий стан	X	X

Дані таблиці 2.9 свідчать, що підприємство ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках немає власного оборотного капіталу. Підприємство має кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів здійснюється за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

Нестача джерел фінансування оборотних активів покривалась за рахунок кредиторської заборгованості. Позитивним моментом є тенденція зменшення нестачі джерел фінансування оборотних активів з 231303 тис.грн. на кінець 2020 року до 211670 тис.грн.

Далі визначимо рівень фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» шляхом розрахунку відносних показників - аналітичних коефіцієнтів (табл. 2.10).

Розраховані відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» свідчать про те, що підприємство в 2019-2020 рр. підвищило свою фінансову незалежність від зовнішніх джерел фінансування. Коефіцієнт автономії на кінець 2018 року був значно нижче оптимального рівня (0,073), і

Відносні показники фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат»
в 2019-2020 рр.

Назва показника	Оптимальне значення	На кінець року			Відхилення, тис. грн.	
		2018	2019	2020	2019 від 2018	2020 від 2019
Коефіцієнт автономії	>0,5	0,073	0,066	0,383	-0,007	0,317
Коефіцієнт фінансової стійкості(I)	–	0,083	0,078	0,384	-0,004	0,306
Коефіцієнт фінансової стійкості(II)	>1	0,079	0,071	0,622	-0,008	0,551
Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів	>0,1	-0,264	-0,504	-0,260	-0,240	0,244
Коефіцієнт забезпеченості запасів	0,6-0,8	-0,506	-0,800	-0,567	-0,294	0,233
Коефіцієнт короткострокової заборгованості	0,5-0,6	0,989	0,986	0,992	-0,003	+0,006
Коефіцієнт покриття інвестицій	0,75-0,9	0,083	0,078	0,384	-0,004	+0,306
Коефіцієнт покриття запасів	–	-0,480	-0,767	-0,547	-0,287	+0,221
Коефіцієнт довготермінового залучення коштів	0,75-0,9	0,989	0,986	0,992	-0,004	+0,306

в 2019 році знизився до 0,066, але в 2020 році підвищився до 0,383, але все одно залишився нижче оптимального рівня.

Протягом досліджуваного періоду ПрАТ «Фрегат» не мало власного оборотного капіталу, і тому ні запаси, ні оборотні активи не покривалися власним оборотним капіталом. Все це підтверджує, що ПрАТ «Завод «Фрегат» є фінансово нестійким.

Коефіцієнт фінансової стійкості (I) характеризує частку стабільних джерел фінансування (власного капіталу і довгострокових зобов'язань) у їх загальному обсязі. За 2019-2020 роки частка стабільних джерел фінансування ПрАТ «Завод «Фрегат» в їх загальному обсязі зросла з 8,3% до 38,4%.

Коефіцієнт фінансової стійкості (II) показує, яка частина поточних зобов'язань може бути погашена власним капіталом, і дає найбільш загальну оцінку фінансовій стійкості підприємства. Його значення має бути більше 1. Цей показник на кінець 2018 року мав значення нижче норми (0,079), а за

досліджуваний період він підвищився до 0,622, але не відповідає оптимальному значенню (> 1) і свідчить про підвищення фінансової незалежності ПрАТ «Завод «Фрегат» від інвесторів і кредиторів.

Коефіцієнт короткострокової заборгованості протягом досліджуваного періоду значно перевищує оптимальне значення (0,5-0,8), наближається до 1 і свідчить про погіршення фінансової стійкості підприємства. В структурі позикового капіталу на кінець 2020 року 99,2% становлять короткострокові зобов'язання.

Зважаючи на кількісні результати розрахунку відносних показників фінансової стійкості можна сказати, що в 2019-2020 роках ПрАТ «Завод «Фрегат» є фінансово нестійким підприємством, але фінансова стійкість його підвищилась. В такій ситуації підприємству необхідно здійснювати заходи з підвищення фінансової стійкості підприємства, таким чином, щоб коефіцієнт автономії перевищував 0,5.

2.4. Аналіз показників ефективності використання оборотних активів підприємства

Ефективне використання оборотних активів відіграє велику роль у забезпеченні нормальної роботи підприємства, підвищенні рівня рентабельності господарювання та залежить від різних факторів.

Оцінка ефективності використання оборотних активів здійснюється через показники його оборотності. Оскільки критерієм оцінки ефективності використання оборотних активів є фактор часу, то використовуються такі показники, які тривалість обороту в днях та швидкість обороту [20].

Методика їх визначення наведена у таблиці 2.11.

Розраховані показники оборотності оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках предсталені в таблиці 2.12.

Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства та методика їх розрахунку [20]

Показники	Алгоритм розрахунку показників
1	2
1. Середні залишки оборотних активів	(ряд. 1195 гр. 3 + 4 форми №1) / 2
1.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	(ряд. 1165 гр. 3+4 форми № 1) / 2
1.2. Коштів у розрахунках	(ряд. (1125 + 1130+1135+1155+) гр. 3+4 форми № 1) / 2
1.3. Запасів	(ряд. 1100 гр. 3 + 4 форми № 1) / 2
2. Виручка від реалізації	ряд. 2000 форми № 2
2.1. Одноденна виручка від реалізації	пок. 2: кількість днів в періоді
3. Оборотність оборотних активів, дні	пок. 1: пок. 2.1
3.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	пок. 1.1: пок. 2.1
3.2. Коштів у розрахунках	пок. 1.2: пок. 2.1
3.3. Запасів	пок. 1.3: пок. 2.1
4. Число оборотів оборотних активів, раз	пок. 2: пок. 1
4.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	пок. 2: пок. 1.1
4.2. Коштів у розрахунках	пок. 2: пок. 1.2
4.3. Запасів	пок. 2: пок. 1.3
5. Вивільнення (-), залучення (+) оборотних активів у зв'язку зі змінами їх оборотності	(відхилення в оборотності у днях) х х (одноденна виручка звітного періоду)

Розраховані показники оборотності оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках предсталені в табл. 2.12. Як видно з таблиці, спостерігається позитивна тенденція зменшення тривалості обороту оборотних активів (в 2019 році на 59,5 днів, в 2020 – на 44,6 днів). Такі зміни свідчать про підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства, тому що кошти, які вкладено в оборотні активи, знову приймуть грошову форму на 59,4 та 44,6 днів раніше в порівнянні з 2018 та 2019 роками. Це призвело, в свою чергу, до умовного вивільнення коштів.

Показники ефективності використання оборотних коштів

ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2018-2020 роках

Показник	Значення, тис.грн.			Динаміка	
	2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019
1	2	3	4	5	6
1. Середні залишки оборотних активів	276697,0	241422,0	240640,0	-35275,0	-782,0
1.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	64734,0	35008,0	15486,0	-29726,0	-19522,0
1.2. Коштів у розрахунках	65932,0	70706,0	99150,5	4774,0	28444,5
1.3. Запасів	146031,0	135708,0	126003,5	-10323,0	-9704,5
2. Виручка від реалізації	325905	353048	429733	27143,0	76685,0
2.1. Одноденна виручка від реалізації	905,3	980,7	1193,7	75,4	213,0
3. Оборотність оборотних активів, дні	305,6	246,2	201,6	-59,4	-44,6
3.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	71,5	35,7	13,0	-35,8	-22,7
3.2. Коштів у розрахунках	72,8	72,1	83,1	-0,7	11,0
3.3. Запасів	161,3	138,4	105,6	-22,9	-32,8
4. Число оборотів оборотних активів, раз	1,2	1,5	1,8	0,3	0,3
4.1. Грошових коштів та їх еквівалентів	5,0	10,1	27,7	5,1	17,7
4.2. Коштів у розрахунках	4,9	5,0	4,3	0,1	-0,7
4.3. Запасів	2,2	2,6	3,4	0,4	0,8
5. Вивільнення (-), залучення (+) оборотних активів у зв'язку зі змінами їх оборотності	—	-58253,6	-53239,0	X	5014,6

Як свідчать розрахунки, проведені раніше, такими коштами для підприємства були позикові кошти, а саме поточна кредиторська заборгованість. Отже, прискорення оборотності оборотних активів на 59,4 та 44,6 днів обумовило умовне додаткове вивільнення коштів у 2020 році в розмірі:

порівняно з 2018 роком: $(-59,4) \times 980,7 = -58253,6$ тис. грн.

порівняно з 2019 роком: $(-44,6) \times 1193,7 = -53239,0$ тис. грн.

Зменшилась тривалість обороту і в розрізі окремих видів оборотних активів, а саме грошових коштів та їх еквівалентів з 71,5 днів в 2018 році до 13 днів в 2020 році, запасів з 161,3 днів до 105,6 днів. Тобто з моменту надходження коштів на поточні рахунки підприємства до моменту їх вибуття проходить 71,5 днів в 2018 р., 35,7 днів – в 2019 р. та 13,0 днів – в 2020 р.

Однак тривалість обороту коштів у розрахунках збільшилась з 72,8 днів в 2018 році до 83,1 днів, що свідчить про погіршення управління дебіторською заборгованістю на підприємстві.

В цілому ці зміни свідчать про підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства в 2019-2020 роках. У 2018 році оборотні активи здійснили в середньому 1,2 обороту, то в 2019 році - 1,4 оборотів, а в 2020 - 1,8 обороту, що свідчить про підвищення їх оборотності.

Для оцінки ефективності використання оборотних коштів доцільно розраховувати також наступні показники:

- віддача оборотних активів;
- рентабельність оборотних активів;
- інтегральний показник ефективності використання оборотних активів.

Методика їх визначення наведена в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Показники ефективності використання оборотних коштів підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку показників
1. Середні залишки оборотних активів	ряд. 1195 гр, 3 + 4 форми №1/2
2. Виручка від реалізації	ряд. 2000 форми №2
3. Прибуток	ряд. 2350 форми №2
4. Віддача оборотних активів	пок. 2: пок. 1
5. Рентабельність оборотних активів	(пок. 3 x 100)/пок. 1
6. Інтегральний показник ефективності використання оборотних активів	$\sqrt{\frac{\text{пок.4} \cdot \text{пок.5}}{100}}$

Розрахунок показників віддачі, рентабельності використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» наведено в таблиці 2.14.

Показники ефективності використання оборотних активів

ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2018-2020 роках

Показники	2018	2019	2020	Відхилення 2020 року від	
				2018 року	2019 року
1	2	3	4	5	6
Прибуток (збиток), тис.грн.	-62485	-26499	-470	+62015	+26029
Виручка від реалізації, тис.грн.	325905	353048	429733	+103828	+76685
Середні залишки обо- ротних активів, тис.грн.	276697	241422	240640	-36057	-782
Віддача оборотних активів	1,18	1,46	1,79	+0,61	+0,32
Рентабельність оборотних активів, %	-22,58	-10,98	-0,20	+22,39	+10,78

Як видно з розрахунків, ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках використовувало оборотні активи ефективно. Про це свідчить позитивна тенденція поступового зростання віддачі і рентабельності оборотних активів як в 2019, так і в 2020 році.

Оскільки підприємство в 2018-2020 роках було збитковим, тому інтегральний показник ефективності використання оборотних активів не розраховувався.

За підрахунками найвищі показники віддачі оборотних активів підприємство мало у 2020 році.

Таким чином, проведений аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів ПрАТ «Завод «Фрегат» дозволяє зробити наступні висновки:

1. Вартість активів підприємства за 2019-2020 роки збільшилась на 49,07%, що свідчить про зростання його виробничих можливостей.

2. Протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція поступового зменшення питомої ваги оборотних активів в структурі активів з

73,79% до 48,97%, що свідчить про зменшення оборотності всього майна підприємства.

3. Темп зростання чистого доходу від реалізації продукції перевищував темп зростання середньої вартості оборотних активів підприємства, що свідчить про більш ефективне використання оборотних активів в цей період.

4. Аналіз структури оборотних активів підприємства показав, що найбільшу питому вагу в оборотних активах займають запаси і дебіторська заборгованість. Так, на кінець 2018 року питома вага запасів складає 52,09% загальної вартості оборотних коштів, на кінець 2019 – 62,98%, а на кінець 2020 – 45,86%. Зменшення питомої ваги запасів в загальній вартості оборотних активів є позитивним моментом.

5. Спостерігається негативна тенденція зростання питомої ваги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (від 2,74% до 21,52%) і питомої ваги дебіторської заборгованості за виданими авансами (від 7,46% до 20,91%) і зменшення питомої ваги грошових коштів та їх еквівалентів в загальній вартості оборотних активів (з 21,63% до 8,66%). Це може свідчити про зниження ліквідності і платоспроможності підприємства - майбутні платежі за зобов'язаннями в недостатній мірі забезпечені грошовими коштами.

6. Аналіз структури оборотних активів за рівнем їх ліквідності в 2019-2020 роках показав, що найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів підприємства займають низьколіквідні оборотні активи (на кінець 2018 року вони складали 52,09%, 2019 - 62,98%, 2020 – 45,86%). І це пояснюється тим, що підприємство є виробничим. Друге місце за питомою вагою займають середньоліквідні активи (на кінець 2018 року - 26,28%, 2019 - 34,22%, 2020 – 45,48%). Найменшу питому вагу займають високоліквідні оборотні кошти (грошові кошти і поточні фінансові інвестиції), і за 2019-2020 роки їх питома вага зменшилася з 21,63% до 8,66%. Отже, на підприємстві ПрАТ «Завод «Фрегат» відбуваються зміни в бік зниження ліквідності оборотних активів підприємства.

7. Проведений аналіз джерел фінансування оборотних активів підприємства показує, що основним джерелом є позиковий капітал, оскільки у підприємства взагалі немає власного оборотного капіталу. Це свідчить про наявність фінансових проблем на ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках.

8. Підприємство має кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності, підприємству загрожує банкрутство, поновлення запасів здійснюється за рахунок коштів, які сформувалися за рахунок уповільнення оборотності кредиторської заборгованості.

9. Аналіз відносних показників фінансової стійкості показала, що ПрАТ «Завод «Фрегат» є фінансово нестійким підприємством, але його фінансова стійкість в 2019-2020 роках підвищилась.

10. Оцінка ефективності використання оборотних активів з використанням показників оборотності показала, що спостерігається позитивна тенденція зменшення тривалості обороту оборотних активів (в 2019 році на 59,5 днів, в 2020 – на 44,6 днів, що свідчить про підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства.

Розрахунок показників віддачі, рентабельності використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» показав, що спостерігається позитивна тенденція поступового зростання віддачі і рентабельності оборотних активів, хоча рентабельність має від’ємне значення.

Таким чином, підприємству необхідно в першу чергу приділити увагу джерелам формування оборотних коштів підприємства, підвищувати рівень ліквідності оборотних активів підприємства і надалі здійснювати ефективне управління оборотними активами,

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПРАТ «ЗАВОД «ФРЕГАТ»

3.1. Використання моделі рейтингової оцінки динаміки показників формування та використання оборотних активів підприємства

Для того, щоб виявити основні фактори і проблеми при формуванні і використанні оборотних активів на підприємстві, що виникли у підприємства, а також попередити нові проблеми пропонується використовувати модель рейтингової оцінки динаміки показників формування та використання оборотних активів підприємства [34].

Для аналізу були відібрані такі показники, які характеризують ефективність формування і використання оборотних активів:

- прибуток (Пр);
- чистий дохід від реалізації продукції (ЧД);
- собівартість реалізованої продукції (С);
- оборотні активи (ОА);
- виробничі запаси (ВЗ);
- незавершене виробництво (НВ);
- готова продукція і товари (ГП);
- поточна дебіторська заборгованість (ДЗ);
- грошові активи (ГА);
- кредиторська заборгованість (КЗ);
- власні оборотні кошти (ВОК).

В основі моделі рейтингової оцінки динаміки показників формування та використання оборотних активів підприємства покладені рейтингові співвідношення темпів зростання (Т) між відібраними показниками (3.1):

$$T(\text{Пр}) > T(\text{ЧД}) > T(\text{ВОК}) > T(\text{С}) > T(\text{ГА}) > T(\text{ГП}) > T(\text{НВ}) > \\ > T(\text{ВЗ}) > T(\text{ОА}) > T(\text{КЗ}) < T(\text{ДЗ}). \quad (3.1)$$

Дана модель виходить з того, що власні джерела формування оборотних активів підприємства повинні зростати більшими темпами ніж елементи оборотних активів і оборотні активи взагалі. І крім того темп зростання оборотних активів повинний бути більшим, ніж темп зростання кредиторської заборгованості, а темп зростання дебіторської заборгованості перевищувати темп зростання кредиторської. Тобто темп зростання позикових джерел фінансування оборотних коштів підприємства не повинний перевищувати темп зростання власного оборотного капіталу.

Виходячи з даної моделі, на прикладі ПрАТ «Завод «Фрегат» розрахуємо темпи зростання показників у порівнянні з еталоном, що дозволить оцінити ефективність системи формування і використання оборотних коштів (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Впорядкування показників за фактичними темпами зростання
для ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2019-2020 рр.

Показники	Еталонний ранг (i)	Темп змін 2019-2020,%	Фактичні ранги (j)	Порівняння фактичного рангу з еталонним (j-i)	
				i > j	i < j
Пр	1	0,8	11	0	10
ЧД	2	131,9	2	0	0
ВОК	3	98,2	7	0	4
С	4	111,3	3	1	0
ГА	5	39,8	10	0	5
ГП	6	50,2	9	0	3
НВ	7	86,2	8	0	1
ВЗ	8	104,4	4	4	0
ОА	9	99,5	6	3	0
КЗ	10	100,3	5	5	0
ДЗ	11	206,0	1	10	0

Як бачимо з табл. 3.1, фактичні темпи зростання показників (j) не відповідають темпам зростання еталонної моделі. Це свідчить про те, що використання оборотних активів на підприємстві ПрАТ «Завод «Фрегат» не є ефективним.

Побудована модель дозволяє виявити основні фактори і проблеми, впорядкувати їх з точки зору черговості впливу з метою вирішення проблем, що виникли, та попередити нові проблеми, оцінити ефективність системи формування і використання оборотних коштів.

Таким чином, виходячи із табл. 3.1 в результаті порівняння фактичного рангу показника з еталонним в 2019-2020 роках, на підприємстві в першу чергу необхідно приділити увагу прибутковій діяльності підприємства, управлінню дебіторською заборгованістю, грошовими активами:

Для цього підприємство має здійснити наступні заходи:

- забезпечити прибуткову діяльність, що призведе до наявності власного оборотного капітала і підвищиться фінансова стійкість підприємства;
- покращити управління дебіторською і кредиторською заборгованістю;
- покращити управління грошовими активами;
- зменшити обсяги готової продукції на складі.

3.2. Напрями підвищення ефективності використання оборотних активів

Аналіз формування і використання оборотних активів на ПрАТ «Завод «Фрегат» показав, що підприємство є неплатоспроможним, має кризовий фінансовий стан, його діяльність останні три роки є збитковою. Тому для забезпечення його прибуткової діяльності пропонується:

- розширення ринків збуту, тобто продаж продукції на нових ринках;

- налагодження зв'язків з новими постачальниками сировини, матеріалів;
- залучення довгострокових кредитних коштів шляхом реструктуризації поточних зобов'язань;
- зменшення поточних витрат;
- зменшення дебіторської і кредиторської заборгованості.

Щодо підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат», в першу чергу можна зробити висновок про те, що однією із самих гострих проблем підприємства є стан оборотних активів і поточних пасивів – надзвичайно низькі показники ліквідності, наявність великої кредиторської заборгованості, яка значно перевищує дебіторську, що погіршує ситуацію в сфері взаємних розрахунків підприємства.

Однак, крім об'єктивних проблем функціонування виробничо-господарської діяльності підприємства, очевидні недоліки і прорахунки в управлінні оборотними активами і поточними зобов'язаннями, що, у сполученні з несприятливістю зовнішнього середовища (політичною та економічною ситуацією в Україні, наслідками COVID-19) можуть призвести підприємство до надкритичного фінансового стану, банкрутства.

Отже, одним з основних заходів щодо підвищення фінансової стійкості ПрАТ «Завод «Фрегат» є оптимізація управління його оборотними активами.

Для ПрАТ «Завод «Фрегат» треба розробити такі першочергові заходи, які будуть спрямовані на збільшення частки високоліквідних активів та зменшення кредиторської заборгованості.

Проаналізувавши структуру оборотних активів можна зробити висновки, що керівництву підприємства треба звернути увагу на зниження питомої ваги дебіторської заборгованості. Та за рахунок коштів, які вивільняються після її погашення, поповнити високоліквідні активи, погасити кредиторську заборгованість.

Також перш за все дане підприємство повинно реалізовувати всю готову продукцію, що застоюється на складах.

По-друге, зниження собівартості продукції дозволить підприємству бути конкурентоспроможним на ринку збуту. Можливе за рахунок впровадження нової техніки, технологій, більш раціонального використання як матеріальних так і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції, адже зниження собівартості продукції прямо пропорційно впливає на збільшення прибутку підприємства.

Третім напрямком є збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго і короткострокові кредити в банківських установах для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, у яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду.

Наступним напрямком покращення фінансового стану підприємства може стати продаж нових видів продукції, які зацікавлять споживачів, що дозволить стабілізувати і підвищити фінансову стійкість підприємства.

Одним з напрямків підвищення фінансової стійкості підприємства є прогнозування його фінансового стану.

Прогнозування фінансового стану - це передбачення обсягу та напрямів розміщення фінансових ресурсів підприємства на певний термін наперед, шляхом вивчення динаміки розвитку підприємства як суб'єкта господарської діяльності. В залежності від терміну такого передбачення можна виділити короткострокове (у межах одного року), середньострокове (на один два роки) і довгострокове (більше двох років) прогнозування фінансового стану підприємства.

Об'єктом прогнозування має бути перш за все обсяг фінансових ресурсів, які надійдуть у розпорядження підприємства за період, щодо якого складається прогноз.

Такими ресурсами є прибуток, що залишається у підприємства після сплати всіх податків, а також амортизаційні відрахування, які відшкодовуються через ціну на продукцію.

Також у прогнозуванні фінансового стану підприємства ефективним є використання економіко-математичних методів, серед яких найпоширенішим використанням користується метод побудови лінії тренду, тобто на основі конкретних показників за декілька років будується залежність і вираховується прогнозне значення на наступний рік.

Управління фінансовими ресурсами підприємства відбувається на рівні складання бухгалтерської звітності і вимагає подальшої організації згідно з потребами ринку та необхідністю фінансового оздоровлення самого підприємства. Протягом 2019-2020 ПрАТ «Завод «Фрегат» має кризовий фінансовий стан. Для забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно збільшити вартість власного капіталу до 50% в загальній вартості капіталу. Це можна досягнути за рахунок:

- 1) зростання нерозподіленого прибутку.
- 2) формування резервного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку;
- 3) збільшення зареєстрованого капіталу – збільшення внесків підприємства, індексації основних фондів;

Але формування частини фінансових ресурсів за рахунок позикового капіталу має свої переваги. За питомою вагою у складі залучених джерел фінансування значне місце займають поточні зобов'язання, в тому числі комерційний і товарний кредити. Необхідність кредиту як джерела поповнення фінансових ресурсів підприємства визначається характером кругообігу основних і оборотних активів.

Оптимізація фінансової структури капіталу є одним з найбільш важливих та складних завдань для підприємства. Оптимальна структура фінансових ресурсів – це таке співвідношення його власних і залучених джерел, при якому забезпечується оптимальне співвідношення між рівнем

рентабельності власного капіталу та рівнем фінансової стійкості, тобто максимізація ринкової вартості підприємства.

Поточна ліквідність ПрАТ «Завод «Фрегат» протягом досліджуваного періоду нижче визнаного нормального рівня. Це є негативним показником, оскільки у підприємства немає достатньої кількості оборотних активів для погашення короткострокових зобов'язань, та у підприємства існують проблеми із грошовими коштами. Це може призвести до банкрутства підприємства. Тому необхідний додатковий контроль за цим процесом, аби уникнути його в майбутньому. А в разі необхідності вжити певних заходів:

- сформувати процедуру інкасації дебіторської заборгованості;
- забезпечити використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості (факторинг, облік векселів, виданих покупцями продукції);
- побудувати ефективну систему контролю за рухом і своєчасною інкасацією дебіторської заборгованості.

Тож, для оптимізації структури оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» слід провести заходи, в результаті яких відбудеться:

- зменшення величини дебіторської заборгованості;
- зменшення величини готової продукції;
- збільшення грошових активів.

Варто зазначити, що збільшення грошових активів не принесе якихось збитків, оскільки грошові активи самі по собі не приносять доходів, а є лише засобом платежу.

Оптимізація величини готової продукції може бути досягнута наступними шляхами:

- 1) зменшенням витрат на її зберігання;
- 2) раціональним використанням складських площ.

Оптимізація грошових активів може бути здійснена в результаті оптимізації розміру готової продукції і дебіторської заборгованості.

Оптимізація структури активів передбачає приведення її складових елементів до оптимального співвідношення. Для оптимізації структури оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» слід відмовитися від агресивної кредитної політики і використовувати помірну. Крім того, здійснювати аналіз кредитоспроможності покупців. В результаті зменшиться величина дебіторської заборгованості і збільшаться грошові активи.

Оптимізація грошових активів відбудеться автоматично після оптимізації дебіторської заборгованості і запасів.

Результатом виконання наданих рекомендацій обов'язково стануть позитивні фінансові результати.

Для ефективного управління дебіторською заборгованістю підприємству необхідно використовувати сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості, тобто прискорення перевodu дебіторської заборгованості в високоліквідні оборотні активи [35]:

Нажаль сьогодні в Україні сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості ще не дуже розповсюджені, проте держава прийняла законодавчі акти, які регламентують використання факторингу та інших форм рефінансування.

Оскільки ПрАТ «Завод «Фрегат» має великий обсяг дебіторської заборгованості, тому підприємству доцільно буде використовувати такі форми рефінансування дебіторської заборгованості як факторинг і облік векселів, виданих покупцями продукції.

Факторинг являє собою фінансову операцію, що полягає в поступці підприємством-продавцем права одержання коштів по платіжним документах за поставлену продукцію на користь банку чи спеціалізованої компанії – „фактор компанії”, що приймають на себе всі кредитні ризики по інкасації боргу. За здійснення такої операції банк (фактор-компанія) стягують з підприємства-продавця визначену комісійну плату у відсотках до суми платежу. Ставки комісійної плати диференціюються з урахуванням рівня платоспроможності покупця продукції і передбачених термінів її оплати. Крім

того, при проведенні такої операції банк (фактор-компанія) у термін до трьох днів здійснює кредитування підприємство-продавця у формі попередньої оплати боргових вимог по платіжним документах (звичайно в розмірі від 70 до 90% суми боргу в залежності від фактора ризику). Інші 10-30% суми боргу тимчасово депонуються банком у формі страхового резерву при його непогашенні покупцем (ця депонована частина боргу повертається підприємству-продавцю після повного погашення суми боргу покупцем) [9].

Факторингова операція дозволяє підприємству-продавцю рефінансувати переважну частину дебіторської заборгованості по наданому покупцеві кредиті в короткий термін, скоротивши тим самим період фінансового й операційного циклу. До недоліків факторингової операції можна віднести лише додаткові витрати продавця, зв'язані з продажем продукції, а також втрату прямих контактів (і відповідної інформації) з покупцем у процесі здійснення їм платежів.

Ефективність факторингової операції для підприємства-продавця визначається шляхом порівняння рівня витрат по цій операції із середнім рівнем процентної ставки по короткостроковому банківському кредитуванню.

Облік векселів, виданих покупцями продукції, являє собою фінансову операцію по їхньому продажу банківській установі (або іншому фінансовому інституту) за визначеною (зниженею) ціною, що встановлюється в залежності від їхнього номіналу, терміну погашення й облікової вексельної ставки.

Одним з найбільш ефективних інструментів, які дозволяють максимізувати грошовий потік і знизити ризик виникнення простроченої дебіторської заборгованості є застосування системи знижок і штрафів.

Система нарахування пені і штрафів за порушення терміну оплати повинна бути зазначена в договорі. Знижки треба надавати в залежності від строку оплати. Наприклад, при повній передоплаті надавати знижку 3% від вартості товару, при частковій передоплаті – знижка 2%. Щодо штрафів, то накладати їх в разі незначних порушень небажано, тому що це негативно

впливатиме на взаємовідносини з клієнтами і в кінцевому результаті на весь товарообіг підприємства.

Невід'ємною частиною ефективного управління дебіторською заборгованістю є мотивація працівників підприємства, які задіяні в даному процесі. Для підвищення ефективності системи мотивації, які орієнтована на зниження простроченої дебіторської заборгованості, необхідно щоб кожен працівник був зацікавлений в досягненні запланованого рівня заборгованості.

Наприклад, менеджеру з продажів надавати премію не лише за виконання плану продажу, але і за виконання зобов'язань тими контрагентами, кому було відвантажено товар.

Важливу роль в системі ефективного управління дебіторською заборгованістю відіграють відділи збуту продукції. Саме пов'язаність системи мотивації персоналу відділу збуту із розміром дебіторської заборгованості може стати чинником своєчасного погашення дебіторської заборгованості, але винагороди персоналу відділу збуту не повинні перевищувати витрати підприємства на дебіторів. На жаль, в сучасних умовах в Україні не дуже багато методів впливу на несумлінних дебіторів. Проте ПрАТ «Завод «Фрегат» можна порекомендувати використання таких заходів впливу на дебіторів як переговори з боржниками, припинення відвантаження продукції, зміна раніше обумовлених в договорі умов оплати за продукцію або вирішення проблем через судові органи.

Отже, для підвищення ефективності формування і використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» було запропоновано використовувати модель рейтингової оцінки динаміки показників формування та використання оборотних активів підприємства. В результаті побудови такої моделі було виявлено основні проблеми управління оборотними активами ПрАТ «Завод «Фрегат» і запропоновані наступні заходи: забезпечити прибуткову діяльність, що призведе до наявності власного оборотного капітала і підвищиться фінансова стійкість підприємства; покращити

управління дебіторською і кредиторською заборгованістю; покращити управління грошовими активами; зменшити обсяги готової продукції на складі.

Для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємству слід використовувати сучасні форми рефінансування дебіторської заборгованості: факторинг, облік векселів, виданих покупцями продукції.

РОЗДІЛ 4

ОХОРОНА ПРАЦІ

Охорона праці – це система законодавчих, соціально-економічних, організаційних, технічних, гігієнічних та лікувально-профілактичних заходів та засобів, яка забезпечує безпеку, збереження здоров'я та працездатності людини в процесі праці (ДОСТ 12.0.002-80).

Задача охорони праці - звести до мінімуму імовірність поразки або захворювання працюючих. Однією з умов здорової праці є забезпечення чистоти повітря і нормальних метеорологічних умов у робочій зоні приміщення.

Усунення впливу шкідливих небезпечних виробничих факторів, створення здорової повітряної атмосфери в робочій зоні є важливою задачею поряд з рішенням основних питань виробництва.

Закон України «Про охорону праці» від 14 жовтня 1992 року визначає основні положення по реалізації конституційного права громадян на охорону їхнього життя і здоров'я в процесі трудової діяльності, регулює відносини між власниками підприємств, установ і організацій [36].

Створення нормальних умов праці полягає в забезпеченні сприятливої атмосфери на робочому місці: усуненні важких фізичних робіт, небезпечних і шкідливих виробничих факторів, зниженні монотонності праці, нервової напруженості працюючих.

Поліпшенню умов праці сприяє:

- збереження і зміцнення здоров'я трудящих;
- скорочення виробничого травматизму;
- скорочення професійної і виробничої захворюваності;
- тривала підтримка працездатності людини на високому рівні, її якнайшвидше відновлення;

- підвищення кваліфікації кадрів.

Поліпшення умов праці є, крім того, істотним резервом підвищення ефективності виробництва, тобто набуває великого економічного значення.

Постійний вплив шкідливих та небезпечних факторів на перших стадіях приводить до перевтомлення, а потім до появи різних професійних хвороб або до погіршення загального фізичного стану.

Загальна характеристика потенційно шкідливих і небезпечних факторів.

1. Вентиляція. Під вентиляцією розуміють сукупність заходів та засобів призначених для забезпечення на постійних робочих місцях метеорологічних умов та чистоти повітряного середовища, що відповідають гігієнічним та технічним вимогам. Основне завдання вентиляції – вилучити із приміщення забруднене, вологе або нагріте повітря подати чисте свіже повітря.

Вентиляція класифікується за такими ознаками:

- за способом переміщення повітря - природна, штучна (механічна) та суміщена (природна та штучна одночасно);
- за напрямком потоку повітря - припливна, витяжна, припливно-витяжна;
- за місцем дії – загально-обмінна, місцева, комбінована;
- за призначенням - робоча, аварійна.

Природна вентиляція може бути неорганізованою та організованою. При неорганізованій вентиляції невідомі об'єми повітря, що надходять та вилучаються із приміщення, а сам повітрообмін залежить від випадкових чинників (напрямку та сили вітру, температури зовнішнього та внутрішнього повітря). Неорганізована природна вентиляція включає інфільтрацію - просочування повітря через нещільності у вікнах, дверях, перекриттях тощо та провітрювання, що здійснюється при відкриванні вікон та квартирок.

Перевагою природної вентиляції є її дешевизна та простота експлуатації. Основний її недолік у тому, що повітря надходить у приміщення без попереднього очищення, а видалене відпрацьоване повітря також не очищується і забруднює довкілля.

Штучна (механічна) вентиляція, на відміну від природної, дає можливість очищувати повітря перед його викидом в атмосферу, вловлювати шкідливі речовини безпосередньо біля місць їх утворення, обробляти припливне повітря (очищувати, зволожувати тощо), більш цілеспрямовано подавати повітря в робочу зону.

2. Опалення. Системи опалення являють собою комплекс елементів, необхідних для нагрівання приміщень у холодний період року. До основних елементів систем опалення належать джерела тепла, теплопроводи, нагрівальні прилади (радіатори).

Системи опалення поділяють на місцеві та центральні.

До місцевого належать пічне та повітряне опалення, а також опалення місцевими газовими та електричними пристроями. Місцеве опалення застосовується, як правило, в житлових та побутових приміщеннях, а також у невеликих виробничих приміщеннях малих підприємств.

До систем центрального опалення належать: водяне, парове, панельне, повітряне, комбіноване.

Водяна та парова системи опалення в залежності від тиску пари чи температури води можуть бути низького тиску (тиск пари до 70 кПа чи температура води до 100 С) та високого тиску (тиск пари більше 70 кПа чи температура води понад 100 С).

Водяне опалення низького тиску відповідає основним санітарно-гігієнічним вимогам і тому широко використовується на багатьох підприємствах різних галузей промисловості. Основні переваги цієї системи: рівномірне нагрівання приміщення; можливість централізованого регулювання температури теплоносія (води); відсутність запаху гару; підтримання відносної вологості повітря на відповідному рівні (повітря не пересушується); виключення опіків від нагрівальних приладів; пожежна безпека.

Основний недолік системи водяного опалення - можливість її замерзання при вимиканні в зимовий період, а також повільне нагрівання великих приміщень після тривалої перерви в опаленні.

Парове опалення має низку санітарно-гігієнічних недоліків. Зокрема, внаслідок перегрівання повітря знижується його відносна вологість, а органічний пил, що осідає на нагрівальних приладах, підгорає і створює запах гару. Окрім того, існує небезпека пожеж та опіків. Враховуючи вищевказані недоліки не допускається застосування парового опалення в пожежнонебезпечних приміщеннях та приміщеннях зі значним виділенням органічного пилу.

З економічної точки зору систему парового опалення ефективно влаштовувати на великих підприємствах, де одна котельня забезпечує необхідний нагрів приміщень усіх корпусів та будівель.

3. Пожежна небезпека. Пожежна небезпека - можливість виникнення та розвитку пожежі в будь-якому процесі. Потрібно відмітити, що небезпечних пожеж не буває. Якщо вони не створюють прямої загрози життю та здоров'ю людини, то приносять матеріальний збиток.

Токсичні продукти горіння представляють найбільшу загрозу для життя людини, особливо при пожежі в приміщенні.

Вогонь - надзвичайно шкідливий фактор пожежі, проте випадки його прямого впливу на людей досить рідкі. Під час пожежі температура полум'я може досягти 1200-1400 °C і у людей, що знаходяться в зоні пожежі можуть бути опіки та відчуття болю.

Дим представляє собою велику кількість найбільш маленьких частинок продуктів, що не згоріли, що знаходяться в повітрі. Він викликає інтенсивне подразнення органів дихання та слизової оболонки. Крім того, в задимлених приміщеннях внаслідок погіршення видимості уповільнюється евакуація людей, а інколи провести її зовсім неможливо.

Руйнування будівельних конструкцій відбувається внаслідок втрати ними несучої здатності під впливом високих температур та вибухів. При цьому

люди можуть отримувати значні механічні травми, опинитись під завалами будівлі.

В залежності від характеру пожежної небезпеки технологічних процесів всі виробництва ділять на п'ять категорій:

I категорія А- горючі та легкозаймисті рідини; продукти, які можуть вибухнути та горіти при взаємодії з водою, киснем повітря та один з одним;

II категорія Б- пил, волокна; горюча рідина, яка утворює з пилом та паром вибухонебезпечні суміші;

III категорія В- горючі та важко горючі рідини; тверді горючі речовини та матеріали;

IV категорія Г- негорючі речовини та матеріали в розплавленому чи розжареному стані;

V категорія Д- негорючі речовини та матеріали в холодному стані.

Способи ліквідації пожежі:

1. Охолодження зони горіння чи реагуючих речовин;
2. Ізоляція речовини із зони горіння;
3. Розбавлення повітря чи горючих речовин негорючими;
4. Придушення горіння за допомогою вибуху.

До вогнегасних речовин відносяться: вода; піна; інертні та негорючі гази; вогнегасні порошки; пісок.

4. Освітлення. Природне освітлення - це освітлення приміщень світлом неба, що проникає крізь світлові порізи в зовнішніх огорожувальних конструкціях.

Штучне освітлення - освітлення приміщень штучним світлом за допомогою електричних ламп (газорозрядні лампи і лампи розжарювання).

Лампи розжарювання належать до джерел світла теплового випромінювання. Газорозрядні лампи - це лампа, у якій оптичне випромінювання виникає в результаті електричного розряду в газах, парах чи їхніх сумішах.

За конструктивним виконанням штучне освітлення може бути трьох систем - загальне, місцеве і комбіноване.

Загальне - освітлення, при якому світильники розміщуються у верхній зоні приміщення рівномірно (загальне рівномірне освітлення), або до розташування устаткування (загальне локалізоване освітлення).

Місьцеве - освітлення, додаткове до загального, створюване світильниками, що концентрують світловий потік безпосередньо на робочих місцях.

Комбіноване - освітлення, при якому до загального освітлення додається місцеве.

За функціональним призначенням штучне освітлення поділяють на наступні види: робоче, чергове, аварійне, евакуаційне, охоронне.

Робоче - освітлення приміщень будинків, а також ділянок відкритих просторів, призначених для роботи, проходу людей і руху транспорту.

Чергове - освітлення в неробочий час.

Аварійне - освітлення для продовження роботи при аварійному відключенні робочого освітлення.

Евакуаційне - освітлення для евакуації людей із приміщення при аварійному відключенні робочого освітлення.

Охоронне - освітлення удовж границь територій, які охороняються у нічний час.

В залежності від рівня та тривалості впливу шкідливий фактор може стати небезпечним. У ДОСТі 12.0001-74 “СЕБТ. Небезпечні та шкідливі виробничі фактори. Класифікація” приводиться класифікація елементів умов праці. Вони підрозділяються на 3 групи: фізичні, хімічні та психофізичні.

Таким чином, на підприємстві необхідно забезпечувати сприятливі умови праці.

ВИСНОВКИ

В результаті дослідження теоретичних та практичних аспектів дослідження стану і використання оборотних активів підприємства можна зробити наступні висновки:

1. Оборотні активи характеризують сукупність майнових цінностей підприємства, що обслуговують операційну діяльність і повністю споживаються протягом одного виробничо-комерційного циклу підприємства.

2. До джерел формування оборотних активів підприємства можна віднести: власні кошти та позичені. Вони відображаються в пасиві бухгалтерського балансу підприємства.

До власних джерел формування оборотних активів належить: зареєстрований капітал (статутний), чистий прибуток, цільові надходження (із бюджету, галузевих і міжгалузевих позабюджетних фондів), приріст сталих пасивів. До позичених джерел належать кредиторська заборгованість і кредити банків.

3. Управління оборотними активами складається з наступних етапів: аналіз оборотних активів; визначення принципових підходів до формування оборотних коштів підприємства; оптимізація об'єму та структури оборотних активів; забезпечення достатності основних показників (ліквідності, рентабельності) оборотних коштів; формування принципів фінансування та оптимальної структури джерел фінансування окремих видів оборотних коштів; забезпечення мінімізації втрат оборотних засобів в процесі їх використання та контроль за здійсненням управлінських функцій.

4. проведений аналіз стану та ефективності використання оборотних коштів ПрАТ «Завод «Фрегат» дозволяє зробити наступні висновки:

4.1. Вартість активів підприємства за 2019-2020 роки збільшилась на 49,07%, що свідчить про зростання його виробничих можливостей.

4.2. Протягом досліджуваного періоду спостерігається тенденція поступового зменшення питомої ваги оборотних активів в структурі активів з 73,79% до 48,97%, що свідчить про зменшення оборотності всього майна підприємства

4.3. Темп зростання чистого доходу від реалізації продукції перевищував темп зростання середньої вартості оборотних активів підприємства, що свідчить про більш ефективне використання оборотних активів в цей період.

4.4. Аналіз структури оборотних активів підприємства показав, що найбільшу питому вагу в оборотних активах займають запаси і дебіторська заборгованість. Так, на кінець 2018 року питома вага запасів складає 52,09% загальної вартості оборотних коштів, на кінець 2019 – 62,98%, а на кінець 2020 – 45,86%. Зменшення питомої ваги запасів в загальній вартості оборотних активів є позитивним моментом.

4.5. Спостерігається негативна тенденція зростання питомої ваги дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (від 2,74% до 21,52%) і питомої ваги дебіторської заборгованості за виданими авансами (від 7,46% до 20,91%) і зменшення питомої ваги грошових коштів та їх еквівалентів в загальній вартості оборотних активів (з 21,63% до 8,66%). Це може свідчити про зниження ліквідності і платоспроможності підприємства - майбутні платежі за зобов'язаннями в недостатній мірі забезпечені грошовими коштами.

4.6. Аналіз структури оборотних активів за рівнем їх ліквідності в 2019-2020 роках показав, що найбільшу питому вагу в структурі оборотних коштів підприємства займають низьколіквідні оборотні активи. І це пояснюється тим, що підприємство є виробничим. Друге місце за питомою вагою займають середньоліквідні активи. Найменшу питому вагу займають високоліквідні оборотні кошти (грошові кошти і поточні фінансові інвестиції), На підприємстві ПрАТ «Завод «Фрегат» відбуваються зміни в бік зниження ліквідності оборотних активів підприємства.

4.7. Проведений аналіз джерел фінансування оборотних активів підприємства показує, що основним джерелом є позиковий капітал, оскільки у підприємства взагалі немає власного оборотного капіталу. Це свідчить про наявність фінансових проблем на ПрАТ «Завод «Фрегат» в 2019-2020 роках.

4.8. Підприємство має кризовий фінансовий стан та незабезпечене стабільними джерелами фінансування поточної фінансово-господарської діяльності, підприємству загрожує банкрутство.

4.9. Аналіз відносних показників фінансової стійкості показала, що ПрАТ «Завод «Фрегат» є фінансово нестійким підприємством, але його фінансова стійкість в 2019-2020 роках підвищилась.

4.10. Оцінка ефективності використання оборотних активів з використанням показників оборотності показала, що спостерігається позитивна тенденція зменшення тривалості обороту оборотних активів.

4.11. Розрахунок показників віддачі, рентабельності використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» показав, що спостерігається позитивна тенденція поступового зростання віддачі і рентабельності оборотних активів, хоча рентабельність має від'ємне значення.

5. Для підвищення ефективності формування і використання оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» було запропоновано використовувати модель рейтингової оцінки динаміки показників формування та використання оборотних активів підприємства. В результаті побудови такої моделі було виявлено основні проблеми стану оборотних активів ПрАТ «Завод «Фрегат» і запропоновані наступні заходи: забезпечити прибуткову діяльність, що призведе до наявності власного оборотного капіталу і підвищиться фінансова стійкість підприємства; покращити управління дебіторською і кредиторською заборгованістю; покращити управління грошовими активами; зменшити обсяги готової продукції на складі.

Для підвищення ефективності управління дебіторською заборгованістю підприємству слід використовувати сучасні форм рефінансування дебіторської заборгованості: факторинг; облік векселів, виданих покупцями продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Господарський кодекс України: Закон України № 436-IV від 16.01.2003р. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення 05.06.2022)
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення 05.06.2022)
3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1) «Подання фінансової звітності». 1 (МСБО 1). IASB; Стандарт, Міжнар. документ від 1.01.2012 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013#Text (дата звернення 05.06.2022)
4. Фінанси підприємств: Підручник / А.М.Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.; Кер. кол. авт.. і наук. ред. проф. А.М. Поддєрьогін. 8-ме вид, без змін. К.: КНЕУ, 2013. 519 с.
5. Аранчій В. І., Чумак В. Д., Бражник Л. Д. Фінанси підприємств: навч. посібник. 2-ге вид., розшир. та доповн. Полтава: РВ ПДАА, 2018. 350 с.
6. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посібник. К.: ЦНЛ, 2009. 328 с.
7. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. К.: Ника-Центр, 2011. 592 с.
8. Коваленко Л. О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. К.: Знання, 2005. 485 с.
9. Ковалев Вит.В. , Ковалев В.В. Финансы организаций (предприятий): учебник. М.: Проспект, 2015. 352 с.
10. Лігоненко Л. О. Фінанси підприємства: підручник. Київський національний торговельно-економічний ун-т. Київ. 2016. 491 с.

11. Слав'юк Р.А. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 460 с.
12. Чухно І.С. Визначення економічної сутності поняття «оборотні активи підприємства». *Регіональна економіка*. 2008. № 6. С. 62-69.
13. Шелудько В.М. Фінансовий менеджмент. К.: Знання, 2006. 439 с.
14. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. *Економіка і держава*. 2021. № 4. С. 157-162.
URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2021/29.pdf
15. Бригхэм Ю.Ф., Эрхардт М.С. Финансовый менеджмент: учебное пособие: пер. с англ. 10-е изд. СПб.: Питер, 2007. 960с.
16. Партин Г.О., Селюченко Н.Є. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник. Львів: Львівська політехніка, 2010. 332 с.
17. Ярошевич Н. Б. Фінанси підприємств : навч. посібник. К. : Знання, 2012. 341 с.
18. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: затверджені Наказ Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13>
19. Мулик Т. Нові підходи щодо класифікації оборотних активів. *Економічний аналіз*. 2015. №6. С. 127-130.
20. Подольська В. О., Ярош О.В. Фінансовий аналіз: навч.посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2008. 488с.
21. Гаркуша Н. М. Класифікація матеріальних оборотних активів у системі управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 288-296.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_12_42
22. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навчальний посібник. 2-ге видання. Київ: ЦУЛ, 2008. 360 с.
23. Іонін Є. Є. Організація і методика економічного аналізу: навч. посібник. К.: ІДНЛ, 2012. 528 с.

24. Фінансування оборотних активів підприємств торгівлі України. *Вісник КНТЕУ*. 2017. № 3. С. 94-104. URL: <http://visnik.knute.edu.ua/files/2017/03/9.pdf>

25. Бровко Л. І., Попенко Л. С., Черенович О. В. Фінансове забезпечення формування оборотних активів сільськогосподарського підприємства. *Економіка та держава*. 2022. № 1. С. 88-92. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/18.pdf

26. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 № 2121-III. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення 08.06.2022).

27. Слободянюк О. В. Особливості управління оборотними активами підприємства в сучасних умовах господарювання. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво*. 2018. № 6. С. 73-78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2018_6_13

28. Рекуненко І. І., Зубко Н.М. Теоретичні основи управління оборотними активами на виробничих підприємствах. *Альманах науки*. 2018. № 1/2 (10). С. 14-17. URL: [http://almanah.ltd.ua/save/2018/1%20\(10\)/204.pdf](http://almanah.ltd.ua/save/2018/1%20(10)/204.pdf)

29. Офіційний сайт ПрАТ «Завод «Фрегат». URL: <https://fregat.mk.ua/>

30. Річна фінансова звітність ПрАТ «Завод «Фрегат» за 2019-2020 роки. URL: <https://smida.gov.ua/db/prof/14312387>

31. Методика аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 14.02.2006 № 170. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0332-06>

32. Школьник І. О., Боярко І. М., Дейнека О. В. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Центр учбової літератури, 2016. 368 с.

33. Власюк Н.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Львів: Магнолія 2006, 2019. 328 с.

34. Бугай А. В. Формування та ефективне використання оборотних коштів на машинобудівних підприємствах: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Класичний приватний університет. Запоріжжя, 2009. 21 с.

35. Гоцуляк С.М. Методи управління дебіторською заборгованістю. *Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць ОДЕУ*. Вип. 18. 2014. С.69-74.

36. Смирна О. В., Береславець О. А. Особливості та проблеми реалізації факторингових операцій в Україні. *Бізнес Інформ*. 2020. №1. С. 324–330.

37. Про охорону праці: Закон України № 2694-ХІІ від 14.10.1992. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>

38. Основи охорони праці: підручник / К.Н. Ткачук та ін.: під ред. К.Н.Ткачук. К.: Основа, 2011. 480 с.

Баланс ПрАТ «Завод «Фрегат» (тис.грн.)

Актив	Код рядка	На кінець 2018	На кінець 2019	На кінець 2020
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	170	138	176
первісна вартість	1001	203	203	282
накопичена амортизація	1002	33	65	106
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0
Основні засоби	1010	94287	99721	303827
первісна вартість	1011	346171	328411	1141783
знос	1012	251884	228690	837956
інвестиційна нерухомість	1015	-	-	-
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-	-
знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються		-	-	-
за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	14334	11562	6973
Інші необоротні активи	1090	-	-	-
Усього за розділом I.	1095	108 791	111 421	310 976
II. Оборотні активи				
Запаси, у тому числі	1100	156271	115145	136862
виробничі запаси	1101	46874	36005	55419
незавершене виробництво	1102	79737	66507	68751
готова продукція	1103	21748	11262	10908
товари	1104	7912	1371	1784
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	8216	21008	64225
Дебіторська заборгованість за розрахунками:				
за виданими авансами	1130	22388	33362	62408
з бюджетом	1135	4644	1065	804
у тому числі з податку на прибуток	1136	45	45	64
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	28304	4810	3465
Поточні фінансові інвестиції	1160	61949	4661	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	2946	460	25851
Витрати майбутніх періодів	1170	5	0	0
Інші оборотні активи	1190	15292	2318	4836
Усього за розділом II.	1195	300015	182829	298451
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-
Баланс	1300	408 806	294 250	609 427

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На кінець 2018	На кінець 2019	На кінець 2020
1	2	3	4	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий капітал)	1400	10 967	10967	10967
Капітал у дооцінках	1405	15856	31968	242212
Додатковий капітал	1410	-	-	-
Резервний капітал	1415	-	-	-
Нерозподілений прибуток(непокритий збиток)	1420	2860	-23639	-19870
Неоплачений капітал	1425	-	-	-
Вилучений капітал	1430	-	-	-
Усього за розділом I.	1495	29 683	19 296	233 309
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	4076	3344	0
Довгострокові кредити банку	1510	-	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	415	1003
Довгострокові забезпечення	1520	-	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-	-
Усього за розділом II.	1595	4076	3759	1003
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	-	-	1856
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	266455	234129	285206
товари, роботи, послуги	1615	11431	10812	12135
розрахунками з бюджетом	1620	446	737	761
у тому числі з податку на прибуток	1621	0	0	0
розрахунками зі страхування	1625	653	685	720
розрахунками з оплати праці	1630	2238	2665	3117
одержаними авансами	1635	86484	12984	31035
розрахунками з учасниками	1640	-	-	-
Поточні забезпечення	1660	3707	2631	2811
Доходи майбутніх періодів	1665	0	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	3633	6552	37474
Усього за розділом III.	1695	375047	271195	375115
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття				
	1700	-	-	-
Баланс	1900	408 806	294 250	609 427

Звіт про фінансові результати ПрАТ «Завод «Фрегат»

Стаття	Код рядка	2018	2019	2018
1	2	3	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	325905	353048	429733
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-283526	-307003	-315542
Валовий:				
прибуток	2090	42379	46045	114191
збиток	2095	-	-	-
Інші операційні доходи	2120	59540	25977	17466
Адміністративні витрати	2130	-20698	-28637	-27052
Витрати на збут	2150	-12660	-11371	-8861
Інші операційні витрати	2180	-69586	-37358	-34754
Фінансовий результат від операційної діяльності:				
прибуток	2190	-	-	60990
збиток	2195	-1025	-5344	-
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	-	-	-
Інші доходи	2240	38655	87861	38655
Фінансові витрати	2250	-311	-440	-311
Втрати від участі в капіталі	2255	0	0	0
Інші витрати	2270	-98221	-106536	-98221
Фінансовий результат до оподаткування:				
прибуток	2290	-	-	-
збиток	2295	-60902	-24459	1113
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-1583	-2040	-1583
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-	-
Чистий фінансовий результат:				
прибуток	2350	-	-	-
збиток	2355	-62485	-26499	-470